Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 14 май
ШАНБА
№ 108 (4.304).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

БУТУН КУЧ— ЭКИНЛАР ПАРВАРИШИГА

Республикамизда кўкламги дала ишлари тобора авж олдирилмоқда. Баҳорикор экинлар, чигит экиш тугалланиш арафасида. Шу кунларда Наманган ва Жиззах маккажўхорикорлари, Фарғона ва Сирдарё сабзавотчилари яхши меҳнат қилишаяпти. Сирдарё ва Хоразм озуқакорлари бир йиллик ўт экиш топшириғини муваффақиятли адо этишди — план икки ярим ҳисса қилиб бажарилди!

Кўклам об-ҳавосининг қулай келиши чигитни мақбул муддатларда экиб олиш имконини берди. Аксарият хўжаликлар бу ишни ўтган йилдагидан қарийб ўн кун илгари ниҳоясига етказдилар. Республиканинг асосий қишлоқ хўжалиги экини бугунги кунда 1 миллион 982 минг гектар майдонни банд этди. 1 миллион 889,5 минг гектар майдонда ниҳоллар униб чиқди, жумладан 1 миллион 755,4 минг гектарда тўлиқ пайкалларга эга бўлинди.

Бу йил дала ишларининг ўзига хос бир қатор хусусиятлари бор. Шулардан энг асосийси — деҳқонлар экиш муддатини белгилаш, ғўза навини танлашда тўла мустақилликка эга бўлдилар. Колхозлар ва совхозларда бозори чаққон ҳамда тўқимачилик саноати корхоналари учун зарур навларни экишга алоҳида эътибор берилди. Одамлар пировард натижа учун юксак масъулият ҳиссига тўлиб-тошган ҳолда меҳнат қилишаяпти. Ижодий, манфаатдорлик билан ишлаш хўжалик ҳисоби, молиявий мустақилликка ўтиш туфайли рағбатлантириб турилибди.

Мавсумнинг яна бир хусусияти шундаки, алмашлаб экиш реал тарзда жорий этилмоқда, ғўза ўстириладиган майдонлар бир мунча қисқартирилиб, донли ва сабзавот экинлари пайкаллари, озуқа етиштириладиган далалар кенгаймоқда.

Шу долзарб кунларда юзлаб пудрат коллективлари ишга моҳирона, соҳибларча муносабат намунасини кўрсатмоқдаларки, бу ҳам давримизнинг яхши белгисидир. Дўстлик районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозидан Д. Эргашев бригадаси 120 гектар ерни ижарага олиш ҳақида дирекция билан етти йилга шартнома тузди. Бундай битим шартлари маълум — хўжалик ҳисоби асосида: ҳаммасини сотиб ол, ҳаммаси учун пул тўла. Ижарачилар нимаики ажратиб берилса, ўшанга пул тўлашади ёки хўжаликдан қарз олишади. Совхоз эса етиштирилган маҳсулотга пул беради. Бутун иш давомида ҳисоб-китоб чек орқали олиб борилади, йил охирида эса пул ҳамда натура тарзида ҳақ тўланади. Бу — янги усул. Д. Эргашев бригадаси республикада биринчилардан бўлиб ижара пудратига ўтди. Жиззах областидан одамлар тажриба ўргангани ҳатто Целиноград областига бориб келишгани бежиз эмас.

Қуйидаги жиҳатни бўрттириб кўрсатиш айниқса муҳимдир. Д. Эргашев бригадаси, совхоздаги бошқа бир қатор коллективлар ижара пудратига ўтгач, бу усулнинг афзаллигини, келажаги борлигини ҳис эта бошладилар. Хоразм области деҳқонлари ҳам буни тасдиқлашлари мумкин. Қадимий воҳада деҳқончиликда меҳнатни ташкил этишнинг янги шакли кўпчиликка маъқул келиб қолди.

Қишлоқ меҳнаткашлари ернинг ҳақиқий соҳиблари бўлишлари учун жамики шарт-шароит яратиб берилаяпти. М. С. Горбачевнинг оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзлар раҳбарлари билан бўлган учрашувида ижара пудратига ўтиш ғояси қўллаб-қувватланди. Ўша йиғинда агар деҳқонга тўла эркинлик берилса, у ўз хоҳишига қараб иш тутса, қанчалик катта ютуқни қўлга киритиши мумкинлиги ҳақида гап борди.

«Мамлакатда социализм, хўжалик юритишнинг социалистик системаси қарор топган, — деди учрашувда М. С. Горбачев. — Аммо шахсий ва ижтимоий манфаатларни қай тариқа қўшиб олиб бориш керак, ҳозир муносабатлар характери қандай бўлиши керак — айни шу масалаларни ҳал этиш лозим. Биз тўғри йўлдан бораётганимиз кўриниб турибди. Инсон ер соҳиби бўлиши керак. Ҳар ким ўз йўриғи билан зуғум қилиб, ҳукмини ўтказавериши деҳқоннинг меъдасига тегди».

Пудрат дала меҳнаткашининг қўл-оёғини ечиб юборади, юксак пировард натижаларни кўзлаб ишлашга ундайди. Амалиёт буни тасдиқлаб турибди. Аниқ ҳисоб-китоб, юксак маҳорат Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхознинг Э. Каримов бошлиқ бригадасига чигит экиш мавсумини тез ва соз ўтказиш имконини берди. Май ойи бошларида жала ёғди, бироқ аҳил коллектив қийинчиликларни муваффақиятли бартараф этди. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига ҳар гектар майдондан 34 центнердан оқ олтин етиштириш учун астойдил тер тўкмоқда. Қатқалоқ юмшатилди, яганалаш ўз муддатида ўтказилди, ниҳоллар дуркун ўсмоқда. Ҳозир эртаги ҳосил етиштириш учун ҳамма чоралар кўрилаяпти. Айни пайтда ғўза парвариши интенсив технология асосида ҳосилни машинада теришни кўзлаган ҳолда олиб борилмоқда. Яқинда колхоз коммунистлари Эркин Каримовни Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегатлигига номзод қилиб кўрсатдилар.

Ҳозир республика пахтакорлари олдида ғўза ниҳолларини бутлаб олиш, ўсимликнинг энг мақбул қалинликда бўлишини таъминлашдан иборат вазифа турибди. Яганалаш қизғин бормоқда. Кеча бу тадбир 100,4 минг гектар майдонда ўтказилди. Бироқ ана шу жуда муҳим агротехника операциясини бажаришда эътиборли бўлиш, ҳушёрлик кўрсатиш талаб этилади. Шуни унутмаслик кераккки, ўсишга қолдирилган ҳар бир ниҳол кузга бориб ҳосил беради. Бироқ ғўза керагидан ортиқ қалинлашиб кетса, натижа кутилганидек бўлмайди, чунки ўсимликлар бир-бирига халақит беради, намлик ва озиқ етишмай қолади. Борди-ю ғўзалар сийрак қолса ҳам мўлжалдаги ҳосилни олиш мумкин эмас. Шунинг учун хато жойларга чигит экиш, тўлиқ гектарлар ҳосил қилиш жуда муҳим. Республика бўйича ҳозиргача 854,3 минг гектар майдондаги ғўза яганадан чиқарилди. Бошқача айтганда, бу кўрсаткич бутун пахта майдонининг ярмидан камроқдир. Демак, суръатни ошириш зарур.

Бу ишни шунинг учун ҳам тезроқ якунлаш лозимки, бугун-эрта оммавий қурт боқиш бошланиши муносабати билан кучларнинг асосий қисми «ипак мавсуми»га ташланади. Ҳозир оралиқ экинларни ўриб олиш тугалланай деб қолди, беда ва ўтларнинг биринчи ўримига тайёргарлик кўрилмоқда. Омилкор хўжалик ходимлари чорвачилик фермалари учун ем-хашакни кўпроқ жамғариб қўйиш ҳақида ўйламоқдалар, ўрим техникасини шайламоқдалар. Сурхондарё области далаларида оралиқ экинлар ўриб-йиғиб олинганидан кейин кўкпоя учун маккажўхори экишга киришилди.

Беш йиллик учинчи йили кўкламининг энг асосий хусусияти ҳам ана шунда. Интенсив деҳқончилик юритиш сари дадил қадам қўйилмоқда. Пудрат коллективлари социалистик мусобақада пешқадамлик қилиб, ерда муносиб тартиб ўрнатиш, илғор технологияларни кенг қўлланиш соҳасида яхши ибрат кўрсатишаяпти.

Партия комитетлари, колхоз, совхозларнинг, Агросаноат давлат комитети барча бўлинмаларининг бошланғич партия ташкилотлари сафарбарлик ҳамда оммавий-сиёсий ишларни кучайтиришга, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдиришга, планлар ва мажбуриятларнинг муваффақиятли бажарилишини идеологик жиҳатдан таъминлашга даъват этилгандирлар.

Қишлоқ меҳнаткашлари янги ҳосил учун пухта замин яратдилар. Эндиги вазифа эришилган натижаларни мустаҳкамлашдан, бутун куч, билим ва маҳоратни юксак пировард натижаларга эришишга қаратишдан иборат.

Калинин районидаги «Иваново» совхозида жавдар ва беда ўрими қизғин бормоқда. Улардан ҳар куни 25—30 тонна озуқа тайёрланаяпти. Емишни даладан фермага ташишда моҳир механизаторлар Эркин Тўйчибоев ва Раҳим Аҳмедов жонбозлик кўрсатаётир.

СУРАТДА: Э. Тўйчибоев (чапда) шогирди Р. Аҳмедов билан.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

ДЕҲҚОНЧИЛИК АХБОРОТИ

ИШТИХОН

«Ҳар гектар ердан 31 центнердан хирмон кўтарамиз!» — Фрунзе номли колхознинг Янгибой Мардиев бошлиқ бригадаси пахтакорлари шундай мажбурият олишган. Айни пайтда 58 гектар майдондаги ғўзалар оби-тобида парваришланмоқда. Моҳир механизатор Алишер Расоев культиватори билан ҳар куни 5 гектар ердаги ниҳолларга ишлов бераяпти. Сувчилар Қўчқор Мардиев, Мардон Аширов, Раҳмат Саидмуродов, Неъмат Аширов экинни суғоришга тайёргарлик кўришмоқда.

Файзулла Мирзаев, Сайдолим Равшанов, Абдуазиз Бобоқулов бошлиқ коллективлар ҳам дала ишларини қизитмоқдалар. Колхоз аҳли 814 гектар майдондан давлатга 2.510 тонна оқ олтин ҳадя этишни кўзлаяпти.

В. МАМАДАЛИЕВ.

ПЕШКУ

Қаюм Раҳмонов бошлиқ бригада Охунбобоев номли колхоздаги юқори ҳосилли, илғор коллективлардан бири. Меҳнат аҳли бу йил 85 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштиришга бел боғлаган. Ҳозир ғўзалар агротехника қоидалари асосида парвариш қилинаяпти. Кўчатларни бутлаш ва яганалашда Мавлуда Шоназарова, Дилрабо Худойқулова, Дилором Қўлдошева, Фазилат Сирожова ғайрат кўрсатишаётир.

Р. ТЎЛАЕВ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 12 май куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида социологик тадқиқотларни ривожлантириш ва тегишли кадрлар тайёрлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Партия XXVII съездининг ва Марказий Комитет кейинги пленумларининг меҳнаткашлар ташаббусини кучайтириш, туб иқтисодий ислоҳот ўтказиш, жамиятни ҳар томонлама демократиялаш, унинг маънавий-ахлоқий соҳасини янгилаш йўлини амалга ошириш социология фанига, социологик тадқиқотларнинг натижаларидан қайта қуриш давридаги ижтимоий жараёнларни бошқариш тажрибасида фойдаланишга сифат жиҳатидан янги талаблар қўяётганлиги мажлисда таъкидлаб ўтилди.

Сиёсий бюро уруш ва меҳнат ветеранларининг турмуш шароитини яхшилаш, улар учун бир қанча имтиёз ва афзалликларни жорий этиш юзасидан қўшимча тадбирлар кўриш тўғрисида Бутуниттифоқ уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг таклифларини қўллаб-қувватлади. Совет кишиларининг кекса авлодлари тўғрисида ғамхўрлик қилиш ҳар бир меҳнат коллективининг, барча давлат ва жамоат ташкилотларининг бурчи эканлиги таъкидланди. Ветеранларни ҳурмат қилиш ва уларга эътибор билан муносабатда бўлиш, уларнинг эҳтиёжлари ва асосли талабларини тўлароқ қондириш муҳимдир.

СССР Министрлар Совети билан ВЦСПСнинг кексалар ва инвалидлар учун интернат уйлар қурилишидаги қолоқликни бартараф этиш, уруш инвалидлари ва қатнашчиларининг, ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар оилаларининг уй-жой шароитини, шунингдек пенсионерларга медицина, савдо ва социал-маиший хизматни яхшилаш юзасидан ишлаб чиққан тадбирлари маъқулланди. Улуғ Ватан уруши йилларида мамлакат ичкарисидаги фидокорона меҳнати ва бенуқсон ҳарбий хизмати учун СССР орден ва медаллари билан мукофотланган кишиларга уруш қатнашчилари учун белгиланган бир қанча имтиёз ва афзалликларни жорий этиш кўзда тутилди.

Кавказ довони темир йўли қурилиши муносабати билан меҳнаткашларнинг хатлари ва матбуотда эълон қилинган фикр-мулоҳазалар тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Жамоатчилик билдирган мулоҳазалар ва таклифларни эътиборга олиб, мазкур йўл лойиҳасини экспертизадан ўтказиш ва қўшимча равишда пухта ишлаб чиқиш зарур, деб топилди.

Сиёсий бюро «Ватан фалсафий фикри тарихидан» туркумини нашр этиш тўғрисидаги таклифни маъқуллади.

Сиёсий бюро М. С. Горбачевнинг Япония Коммунистик партияси Марказий Комитети раисининг ўринбосари Т. Фува билан учрашуви якунларини кўриб чиқди. Учрашув КПСС билан ЯКПнинг ядро уруши хавфини тугатиш, ядро қуролини бутунлай йўқ қилиб ташлаш учун курашда самарали ҳамкорликни чуқурлаштиришга баб-баравар интилаётганларини кўрсатди, иккала партиянинг алоқалари ва ўзаро ҳамжиҳатлигини кенгайтириш имкониятини аниқлаб берди. Айрим масалаларга ёндашувларнинг бир-бирига мувофиқ эмаслиги КПСС билан ЯКПнинг ўзаро ҳамжиҳатлигини чуқурлаштириш учун тўсиқ бўлмаслиги кераклиги таъкидланди.

М. С. Горбачевнинг Япония Социалистик партияси Марказий Ижроия Комитети раиси Т. Дои билан учрашуви натижалари ҳам маъқулланди. Учрашув КПСС билан ЯСПнинг жаҳон сиёсати бир қанча масалаларидаги позициялари яқинлигини тасдиқлади. КПСС билан ЯСП ядровий қуролсизланиш, Осиё-Тинч океан регионида тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш, Япония билан яхши қўшничилик ўрнатиш манфаатлари йўлида мулоқот ва ҳамкорликни давом эттирадилар.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси партиямиз билан давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсати бошқа баъзи масалаларини муҳокама этиб, улар юзасидан қарорлар қабул қилди.

ОМИХТА ЕМ САНОАТИ ЖАДАЛ РИВОЖЛАНТИРИЛСИН

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

11 май куни КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда омихта ем саноатининг ишини яхшилаш ва унинг маҳсулоти сифатини ошириш чора-тадбирлари кўриб чиқилди.

Кенгаш ишида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг секретарлари, республика Агросаноат давлат комитетларининг раислари, иттифоқдош республикалар дон маҳсулотлари министрлари, бир қанча область ва ўлка партия комитетларининг секретарлари, Россия Федерацияси область агросаноат комитетларининг раислари, дон маҳсулотлари бошқармаларининг бошлиқлари, кўпгина иттифоқ ҳамда республика министрликлари ва идораларининг, омихта ем саноати корхоналарининг раҳбарлари, олимлар, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимлари иштирок этдилар.

Кенгашни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари Е. К. Лигачев очди. У айтдики, М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь пленумида қилган докладида қайд этиб ўтилганидек, партия икки-уч йил мобайнида мамлакат аҳолисини озиқ-овқат, асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни анча яхшилашга эришишни қайта қуриш сиёсатининг биринчи навбатдаги вазифаларидан бири қилиб қўйди.

Шу беш йилликда партиянинг Марказий Комитет 1985 йилги апрель пленуми йўл-йўриқларини, КПСС XXVII съездининг қарорларини амалга ошириш соҳасидаги ташкилотчилик ишлари асосида гўшт, сут ҳамда бошқа маҳсулотлар етиштириш ва аҳоли жон бошига истеъмол қилиш кўпайди. 1986—1987 йилларда гўшт етиштириш 13 процент, сут ва тухум етиштириш 9 процент кўпайди. Мамлакат аҳолиси ҳам ҳар йили 2,5 миллион кишига ортиб бораётганлигини назарда тутиш керак. Мамлакатнинг кўпгина районларида чорвачилик маҳсулоти етиштириш кўпайганлиги аҳолини гўшт ва сут маҳсулоти билан таъминлашни сезиларли даражада яхшиламади. 1987 йилда киши бошига гўшт истеъмол қилиш 63 килограммни ва сут истеъмол қилиш 343 килограммни ташкил этди.

Шу боисдан ҳозир ҳам, келгусида ҳам самара бериши мумкин бўлган омилларни ҳеч кечиктирмай ишга солиш зарур. Хўжалик ҳисоби ва пудрат, интенсив технологиялар ва чорвачилик учун ем-хашак ресурслари шулар жумласидандир.

Ем учун мўлжалланган доннинг ҳозирги ресурсларидан омихта ем ҳолида тўлатўкис фойдаланилган тақдирда мана шу озиқ-овқат маҳсулотларини жон бошига истеъмол қилиш даражасини анча кўтариш мумкин. Мазкур кенгаш муҳокамасига қўйилган масаланинг муҳимлиги мана шундадир.

Шу мақсадда нималар қилиш керак?

Биринчи. Омихта ем саноатининг моддий-техника базасини кенгайтиришни ҳамда уни техникавий жиҳатдан янги даражага ўтказишни жадаллаштириш зарур. СССР Дон маҳсулотлари министрлиги системасида 1986—1987 йилларда омихта ем ишлаб чиқарувчи қувватларни фойдаланишга топшириш плани атиги 75 процент бажарилганлиги ташвиш туғдирмоқда. Ўзбекистон ва Тожикистон иттифоқдош республикаларининг Қурилиш министрликлари, РСФСР ва Қозоғистон Агросаноат давлат комитетларининг қурилиш ташкилотлари айниқса катта қарздордирлар.

Омихта ем саноати қувватларини янги корхоналар барпо этиш шунингдек, ишлаб турган заводларни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш йўли билан кўпайтириб бориш зарур. Реконструкциялаш ва қайта жиҳозлашга сарфланаётган маблағлар улуши жами капитал маблағлар ҳажмининг атиги 10 процентини ташкил этади, ваҳоланки, реконструкциялаш йўли билан қувватни оширишга сарфланаётган маблағлар янги қурилишга сарфланаётган маблағга қараганда икки баравардан зиёдроқ камдир. Инвестиция сиёсатини тубдан қайта кўриб чиқиш, ишлаб турган корхоналарни техникавий жиҳатдан реконструкциялашга сарфланадиган маблағлар улушини анча ошириш керак.

Омихта ем саноатининг моддий-техника базасини кенгайтириш ва сифат жиҳатдан мустаҳкамлаш билан бирга социал соҳани, ходимлар учун ишлаб чиқаришда қулай маиший шароитни, замонавий меҳнат шароити, ҳаёт таъминоти системасини яратишни ҳам эътиборсиз қолдириб бўлмайди.

Иккинчи. Машина-ускуналар билан бир қаторда омихта емни кўпайтириш муаммосини ҳал қилиш деҳқончилик, чорвачилик хом ашёсининг, шунингдек химиявий ва микробиология қўшимчаларининг миқдори ҳамда сифатига бевосита боғлиқдир.

Омихта ем сифатини ошириш учун маҳаллий ресурсларни тўлиқроқ жалб этиш керак. Масалан, Белгород областида шундай қилишмоқда. Химия комплексининг министрликлари микробиология хом ашёси ишлаб чиқаришни тезроқ кўпайтиришлари керак. Омихта ем саноатининг ана шу бир қанча қўшимчаларга бўлган эҳтиёжининг ярми ҳам қондирилмаяпти.

Учинчи. Ташкилий-иқтисодий методларни, инсон омилини ишга солш жуда муҳим. Гап омихта ем миқдори ва сифатини чорвачилик маҳсулотлари етиштириш даражаси билан иқтисодий жиҳатдан боғлаш тўғрисида бораяпти. Бунинг учун хом ашё етказиб берувчилар, ем ишлаб чиқарувчилар ва уларнинг истеъмолчилари — колхозлар ва совхозлар ўртасида кўп йилларга мўлжалланган доимий шартномавий алоқалар ўрнатилиши, юқори сифатли хом ашё, чорвачилик маҳсулотлари муайян даражада кўпайишини гарантиялайдиган омихта ем етказиб берганлик учун меҳнат коллективлари моддий рағбатлантирилиши керак.

Тўртинчи. Бизнинг омихта ем саноатимиз фан-техника тараққиёти ҳаммадан кўра камроқ таъсир ўтказган тармоқдир. Илмий тадқиқотларни янги технологиялар ишлаб чиқиш ва уларни ўзлаштиришга сафарбар этиш керак. Кўп нарса замонавий машина-ускуналарнинг етишмаслигига бориб тақалади. Бунда гап машинасозлик ва мудофаа комплексларида қолди, уларга қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишлаш учун машина ва приборлар ишлаб чиқариш топширилган.

Ниҳоят, деди Е. К. Лигачев, биз омихта ем саноатини ривожлантиришнинг жиддий программасини белгилаяпмиз, шу билан бир вақтда зарур кадрлар — технологлар, иқтисодчилар, ташкилотчилар ва операторлар, машина-ускуналарга техник хизмат кўрсатувчи кадрлар тайёрлаш тўғрисида ғамхўрлик қилинмаса, хато бўлур эди. Корхоналарнинг барқарор меҳнат коллективларини вужудга келтириш, бошланғич партия ташкилотлари билан партия комитетларининг ишини кучайтириш орқали омихта ем саноатида кўп иш қилиш мумкин.

СССР дон маҳсулотлари министри А. Д. Будика доклад қилиб, мамлакатнинг омихта ем саноати салмоқли ишлаб чиқариш имкониятларига эга эканлигини айтди. Аммо шу имкониятлардан самарасиз фойдаланилмоқда, бир қанча корхоналардаги омихта емнинг сифати қўйилаётган талабларга мувофиқ эмас. Хом ашё, айниқса оқсил моддали хом ашё билан тўлиқ таъминланмаганлик, шунингдек жаҳон даражасига нисбатан эскириб

(Давоми 3-бетда).

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР БИРЛАШГАН ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ҲАРБИЙ КЕНГАШИ МАЖЛИСИНИНГ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1988 йил 11 майдан 13 майгача Софияда Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар бирлашган қуролли кучлари ҳарбий кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлис ишида бирлашган қуролли кучлар бош қўмондони Совет Иттифоқи Маршали В. Г. Куликов, ҳарбий кенгаш аъзолари, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар мудофаа министрликларининг ҳамда бирлашган қуролли кучлар бошқарув органлари раҳбарлик составининг вакиллари қатнашдилар.

Ҳарбий кенгаш Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ҳарбий доктринасининг мудофаа характеридан келиб чиқувчи талабларига амал қилиб, бирлашган қуролли кучларнинг аҳволи ва уни янада ривожлантиришга доир баъзи масалаларни кўриб чиқиб, келишиб олинган тавсияларни қабул қилди.

Мажлис ишчанлик вазиятида, дўстлик ва ҳамжиҳатлик руҳида ўтди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида кўп йил самарали ишлаганлиги учун пенсионер, Совет Иттифоқи Қаҳрамони ўртоқ Қўчқор Аҳмедович **Турдиевни** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ЯГОНА СИЁСИЙ КУН

ЯНГИЧАСИГА ФИКРЛАЙЛИК, ҒАЙРАТ БИЛАН ИШЛАЙЛИК

Партиянинг мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш, совет кишилари турмушининг ҳамма соҳаларини янгилаш йўлини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган энг муҳим муаммолар 13 май куни Ўзбекистонда ўтказилган навбатдаги ягона сиёсий кунда таҳлил этилди. Бу кун «Қайта қуришнинг муваффақияти — халқнинг қўлида. Республика партия, совет ва хўжалик органларининг КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг республика активлари билан учрашувидаги нутқидан келиб чиқадиган вазифалари тўғрисида» деган мавзуда ўтди.

Саноат корхоналари, қурилишлар, колхоз ва совхозлар, муассасалар ва ўқув юртларининг меҳнат коллективлари ҳузурида доклад қилган кишилар М. С. Горбачев Ўзбекистонга келиб кетганидан кейин партия белгилаган қайта қуриш ва жадаллаштириш йўлининг тўғрилигига меҳнаткашларнинг ишончи янада кўпроқ мустаҳкамланганлигини таъкидладилар. Партиямизнинг раҳбари республика меҳнат коллективлари ва активлари билан учрашувларда мамлакатимиз тинчликни мустаҳкамлаш, ядро уруши хавфини тугатиш учун сарфлаётган куч-ғайратлар ҳақида гапириб берди. У Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнат коллективлари олдига иқтисодий ва социал соҳаларда, маънавий вазиятни янада соғломлаштириш, салбий ҳодисаларни тугатиш юзасидан конкрет вазифалар қўйди. Янгиланиш жараёнини идеологик жиҳатдан таъминлашга оид чоралар кўриш зарур. Барча жабҳалардаги амалий масалаларни ҳал этиш йўли билан қайта қуришни амалга ошириш ва айни вақтда демократияни, сиёсий маданиятни ўрганиш, миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш, одамларнинг турмушини яхшилаш ҳақида кўпроқ ғамхўрлик қилиш зарурлиги уқтириб ўтилди.

Кейинги вақтларда республика экономикасининг ривожланиш суръатлари пасайиб кетганлиги жиддий ташвиш туғдирмоқда. Буни бартараф этиш учун иқтисодий ислоҳот, хўжалик юритишнинг янги усулларига ўтиш туфайли очилаётган имкониятлардан кенгроқ фойдаланиш керак. Қайта қуришга қўшилган омманинг жонли ижодкорлиги, раҳбарликнинг буйруқбозлик усулларидан қатъиян воз кечилганлиги социализмнинг иқтисодий имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланишга, мавжуд камчиликларни тезроқ тугатишга ёрдам беради. Меҳнат коллективларидаги суҳбатлар чоғида докладчилар ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш резервларини ва Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш юзасидан социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун шу резервларни ишга солиш зарурлигини уқтириб ўтдилар.

Ягона сиёсий кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзолигига кандидатлар, Ўзбекистон Компартияси Ревизия Комиссиясининг аъзолари, область, шаҳар, район партия комитетларининг секретарлари, сайлаб қўйилган бошқа органларнинг аъзолари, совет ва жамоат ташкилотларининг, республика министрликлари, идораларининг раҳбарлари меҳнат коллективлари ҳузурида доклад қилдилар.

Ягона сиёсий кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзолигига кандидатлар қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ВЕТЕРАНЛАР ТАЖРИБАСИ — БЕБАҲО БОЙЛИК

Ундан инқилобий қайта қуришда самарали фойдаланайлик

Қадим-қадимдан катта ҳаётий тажрибага эга бўлган кексалар, оқсоқоллар мажозий маънода қомусий билимлар сарчашмасига қиёс қилинган. Шундай билимдон, зукко қарияларнинг оламдан кўз юмушини ақл-идрок хазинаси ҳисобланган кутубхонага ўт кетишига тенглаштиришган. Чунки доно кишилар турмуш паст-баландини, унинг сабоғини ўзларида мужассам этган, йиллар давомида бебаҳо тажриба орттирган жонли қомус ҳисобланадилар. Ҳалқимиз «Қариси бор уйнинг париси бор», «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» деб бежиз айтмаган.

Жамиятимизнинг барча жабҳаларини қайта қуриш, демократиялаш ва туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш учун курашаётган партиямиз ветеранлар тажрибасидан самарали фойдаланишга, бу беқиёс мулк умумхалқ ишига хизмат қилишига алоҳида эътибор бермоқда. Коллективлар, районлар, областлар, республикаларда ҳамда иттифоқ миқёсида уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари тузилганлиги, уларнинг фаолияти тўлақонли бўлиши учун ғамхўрлик кўрсатилаётганлиги шундан далолатдир.

Ҳозирги пайтда республикамиздаги уч миллион пенсионер, шу жумладан 1 миллион 200 мингдан зиёд партия, уруш ва меҳнат ветеранлари бор. Улар колективларда иш олиб бораётган 7400 кенгашга бирлашганлар. Бу уюшмаларнинг тузилганига эндигина бир йилдан ошди. Шу қисқа даврдаёқ катта ҳаётий тажрибага эга бўлган отахон ва онахонлар нималарга қодир эканликларини намойиш этдилар. Уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари тузилганлиги уларнинг қайта қуриш жараёнига қўшаётган ҳиссасини сезиларли даражада кўпайтирди.

Узоқ йиллар партия ва хўжалик органларида самарали ишлаган Жўра Хоназаров раислик қилаётган Тошкент область Оржоникидзе район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши фаолиятига бир назар ташлайлик. Уюшма тажрибали, омилкор кишиларни ижтимоий меҳнатга жалб этиш, уларнинг фаоллигини ошириш борасида кўзга кўринарли тадбирларни амалга оширмоқда. Райондаги 14.347 нафар ветераннинг 9 мингга яқини ҳозирги пайтда ижтимоий меҳнат билан банд. Улардан 2500 киши пудрат асосида сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик ва озуқакорликда ишлаяпти. Тўққиз минг пенсионер уйида қорамол, шу жумладан 3 минг сигир ва парранда боқиб ,гўшт, сут, тухум етиштиришни кўпайтиришга салмоқли улуш қўшмоқда. Уч юз нафар ветеран қорамолни бўрдоқига боқиш билан шуғулланаяпти. Улар 1988 йили давлатга камида 100 тонна гўшт топширишга азму қарор қилишган. Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгаши Оржоникидзе район уюшмасининг бу борадаги ташаббусини маъқуллаб, уни кенг ёйишга тавсия этди.

Уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифоқ кенгаши қарорига мувофиқ пенсионерларнинг турмуш шароитлари ҳамда дам олишлари билан боғлиқ масалалар комплекс тарзда ўрганиб чиқилганлиги ҳам эътиборга лойиқ. Бу тадбирни ўтказишда Узсовпроф, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, республика Соғлиқни сақлаш, Савдо, Социал таъминот министрликлари ва бошқа ташкилотларнинг вакиллари фаол иштирок этдилар. Областлар, шаҳарлар ва районларда фаолиятни мувофиқлаштирувчи комиссиялар тузилиб, уларга маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг раис ўринбосарлари ёки секретарлари раҳбарлик қилишди. Шу жараёнда жумладан Бухоро областида 10 мингдан зиёд уруш ва меҳнат ветеранининг турмуш шароитлари ҳар томонлама ўрганиб чиқилди. Улар томонидан ёзилган 3.700 ариза, таклиф-мулоҳазаларнинг мингдан ортиғи зудлик билан қаноатлантирилди. Қолган масалаларни ҳал этиш маҳаллий Советларнинг қатъий назоратига олинди. 370 ветеран оиласининг уй-жой шароитлари яхшиланди, 105 пенсионернинг хонадонига телефон туширилди. Моддий ёрдамга муҳтож кишиларга 28,6 минг сўм берилди.

Айнан шундай йўналишдаги тадбирлар Тошкент областида ҳам амалга оширилди. 40 мингдан зиёд уруш ва меҳнат ветеранининг турмуш шароитлари ўрганиб чиқилган бўлса, уларнинг 18 мингдан ортиғига амалий ёрдам кўрсатилди. 129 пенсионер оиласига замонавий уйлар ажратилди, 306 хонадоннинг турар жойи ремонт қилиб берилди, 218 ветеран телефон билан таъминланди, 300 дан ортиқ якка ўзи яшовчи, бошқаларнинг кўмагига муҳтож пенсионерлар оталиққа олинди.

Республиканинг бошқа областларидаги отахон ва онахонларга ҳам худди шундай ғамхўрлик қилинди. Қисқа вақт ичида 560 оиланинг уй шароитлари яхшиланди, 1480 турар жой ремонтдан чиқарилди, 2050 хонадонга телефон туширилди, 460 ветеранга якка тартибда уй қуриш, 480 оилага эса дала ҳовли учун ер ажратилди, шу мақсадда давлат банкидан пенсионерларга 535 минг сўм қарз берилди, 1120 киши дам олиш уйлари ва санаторийларга йўлланма олди. Улуғ Ватан уруши инвалидлари алоҳида диққат марказида бўлди. Жумладан 18700 уруш ветеранига ёқилғи қийматининг ярми чегириб ташланди. Улуғ Ватан уруши инвалидларидан 1250 нафарига «Москвич» ва «Запорожец» енгил автомашиналари ажратилди. Моддий ёрдамга муҳтож кишиларга 465 минг сўм маблағ нафақа тариқасида берилди. Фақат ветеранларга хизмат қилувчи 1200дан зиёд савдо тармоқлари йўлга қўйилди. Бу ғамхўрликларнинг барчаси пенсионерларнинг кайфиятини кўтарди, турмуш шароитларини яхшилашга хизмат қилди, уларни ижтимоий ҳаётда янада фаолроқ иштирок этишга, қайта қуриш жараёнига бебаҳо тажрибалари билан улуш қўшишга ундаяпти.

Уруш ва меҳнат ветеранлари фаолларининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида ўтказилган учрашувида қўлга киритилган дастлабки муваффақиятлар таъкидланиши билан бирга бугунги кун талабларидан келиб чиқадиган вазифалар, ҳал этилиши зарур бўлган муаммолар ҳақида атрофлича гаплашиб олинди. Мулоқотда қатнашганлар қимматли таклиф-мулоҳазаларни ўртага ташладилар. Жумладан фарғоналик меҳнат ветерани В. Музаффаров шундай деди: «1988 йилдан бошлаб Москвадан «Ветеран» деган ҳафтанома босиб чиқарила бошлади. Республикамизда бундай қилишнинг имконияти йўқдир. Область газеталарида жуда бўлмаганда ойига бир марта алоҳида саҳифада уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари фаолияти ёритиб борилса, айни муддао бўларди». Ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш, мураббийчилик ҳаракатини ривожлантириш ва бошқа ҳаётий масалалар юзасидан мулоҳазалар билдирилди. Учрашув қатнашчилари танаффус пайтида ҳам қизғин мулоқотда бўлдилар, у ёки бу масалада ўзаро тажриба алмашдилар. Анжуман иштирокчиларининг бир нечаси билан суҳбатлашдик. Қуйида уларнинг дил сўзлари билан танишасиз.

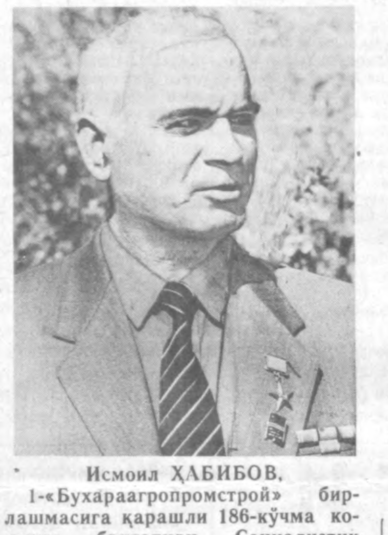

Исмоил ҲАБИБОВ,
1-«Бухараагропромстрой» бирлашмасига қарашли 186-кўчма колонна бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони:

— Меҳнат ветеранларининг тажрибаси, маслаҳат ва ўгитлари ҳеч бир нарсага қиёс қилиб бўлмайдиган бебаҳо хазина. Ўттиз беш йил қурилиш соҳасида ишлаб, ўттиз йилдан ортиқ вақтдан бери бригадирлик қилиб бунга жуда кўп маротаба амин бўлганман. У кекса ва ёш авлодлар иши давомийлигининг мустаҳкам асоси ҳисобланади, ҳамиша ҳаётнинг узвийлигидан, боқийлигидан далолат бериб туради. Бригадамизнинг чорак асрлик тарихи бунга ёрқин мисол бўла олади.

Меҳнат Қизил Байроқ, Октябрь революцияси орденлари соҳиби Барот Очилов, Очил Муродов, Имом Ҳамидов, Зокир Ибодов сингари моҳир қурувчилар билан 15—20 йилдан бери коллективда худди оға-инилардек ишлаб келаяпмиз. Шу даврда Бухоро области қишлоқларида кўплаб турар жойлар, мактаб, боғча-ясли, маданий-маиший биноларни барпо этдик. Бригадамиз ёшлар учун ҳамиша касб-ҳунар ўрганиш, маҳоратни ошириш мактаби бўлиб хизмат қилади. Уларнинг энг қобилиятлилари, ташкилотчилари бир неча йилдан сўнг мустақил бригадалар тузадилар, кўчма колонна, трест ва бошқа ташкилотларга юқори лавозимларга кўтариладилар. Лекин бизнинг коллективда меҳнат фаолиятларини бошлаганликларини, қурилиш алифбесини шу ерда ўрганганликларини доимо фахр-ифтихор билан эслайдилар.

Қаландар Исмоилов бригадамизда ишлаётганларнинг иккинчи авлодига мансуб. Унинг коллективимизга келиб қўшилганига ўн йилдан ошди. Тажрибали бинокорлар унга мураббийлик қилишди, қурувчиликнинг сир-асрорларини сидқидил ўргатишди. У ўзининг тиришқоқлиги, янгиликка ўчлиги билан тенгдошларидан ажралиб турарди. Тезда коллективда ўз ўрнини топди. Фидокорона меҳнати туфайли Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати бўлди. Унинг укаси Қаҳрамон Исмоилов ҳам акасига обрў-эътибор берган бинокорликни танлади. Икки йилдан бери сафимизда. Ветеранимиз Барот Очиловнинг ўғли Карим ҳам шунча муддатдан бери бригадамизда ишлаяпти. Буларнинг ҳаммаси кекса авлод тажрибаси ёшлар мулкига айланаётганини, эстафета ишончли қўлларга ўтаётганлигини, яъни кўҳна ҳаётнинг узвийлиги давом этаётганлигини тасдиқлайди.

Юздан зиёд бинокор меҳнат қилаётган коллективимиз билан боғлиқ барча масалалар ўн уч кишидан иборат бригада кенгашида атрофлича муҳокама қилиниб, ҳал этилади. Унинг қарорига мувофиқ 1987 йили тўла хўжалик ҳисобига ўтиб ишладик. Бинокорлик материалларидан тежаб-тергаб фойдаланилганлиги, ишлар муддатидан илгари тугалланганлиги туфайли 9 минг сўм маблағ қурувчиларга мукофот тариқасида берилди. Бригада кенгаши ишлаб чиқариш масалалари билан бирга ветеранлар тажрибасини оммалаштириш, интизомни мустаҳкамлаш, ёшлар ўртасида тарбиявий ишларни олиб боришда ҳам изчиллик кўрсатмоқда. Бир мисол келтирай: Содиқ Каримов, Маҳмуд Юсупов сингари бинокорлар ишга тез-тез кечикиб келадиган одат чиқариб, меҳнат интизомини буза бошлашди. Бригада кенгашининг аъзоси, тажрибали қурувчи Зокир Ибодов уларни ўз оталиғига олиб, дилдан суҳбатлашди, ёш қурувчилар йўл қўяётган камчиликларнинг сабабларини ўрганди. Кўп ўтмай ҳар икки йигит меҳнат интизомига тўла риоя этадиган, топшириқларни виждонан бажарадиган бўлди. Бугунги кунда улар пешқадамлар қаторидан ўрин олишган.

Коллективимиз ўтган йили «Когон» совхозида 764 ўқувчига мўлжалланган мактабни фойдаланишга топширганди. Ҳозирги пайтда эса Когон районидаги «Бухоро» совхозида 834 ўқувчи таълим оладиган мактаб биносини жадал қураяпмиз. Уни шу йил ишга тушириш учун курашмоқдамиз. Белгиланган планларни ошириб бажаришда бундан буён ҳам ветеран бинокорлар тажрибаси, ёшларга мураббийлик қилишлари бош омил бўлиб қолаверади.

Михаил Иванович КОСИХ,
Ўзбекистон ССР уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши идеология масалалари бўйича доимий комиссиясининг раиси:

Биз, ветеранлар ёшлар ўртасида ҳарбий-ватанпарварлик тарбияни изчил олиб боришни, халқлар дўстлиги ва интернационализмни тарғиб этишни ўзимизнинг муқаддас бурчимиз деб биламиз. Бу борада бошланғич ташкилотлар, район, шаҳар, область кенгашлари, республика уюшмаси қошидаги доимий комиссия бир қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Жумладан, Наманган областидаги ўн бир район, 154 колхоз, совхоз, саноат корхоналарида, 320 мактаб, ҳунар-техника билим юрти ва бошқа ўқув даргоҳларида, кўпгина маҳаллаларда жанговар ва меҳнат шон-шуҳрати хоналари ташкил этилган. У ерларда қизиқарли экспонатлар тўпланган, уруш ва меҳнат ветеранлари билан учрашувлар, суҳбатлар ўтказилади. Шунингдек, Фарғона, Андижон, Сирдарё областлари, Тошкент, Навоий, Қўқон шаҳар кенгашларининг бу борада олиб бораётган ишлари эътиборга лойиқ.

Ўсмирларни Совет Армияси сафида хизмат қилишга тайёрлаш, улар ўртасида ҳарбий-ватанпарварлик тарбияни кучайтириш комиссиянинг диққат марказида бўлиб келаяпти. Республикамиз ёшлари, айниқса қишлоқда ўсиб-улғайганлар йигитлик бурчини ўташ чоғида мураккаб ҳарбий техникани бошқаришни ўзлаштиришда қийналаётганликлари, миллат ва элатларнинг ўзаро алоқа воситаси ҳисобланган рус тилини дуруст эгалламаганликлари биз, ветеранларни ғоят ташвишга солмоқда. Ўсмирлар билан учрашувлар, суҳбатларда ана шу масалаларга эътиборни қаратаяпмиз. Бир қатор тадбирлар амалга оширилаётган бўлса-да, бу борадаги аҳвол бизни қониқтирмаяпти. Ўтган йили мамлакатимизнинг тўққиз регионида ёшларга анкета тарқатилганди. «Совет Армияси сафида хизмат қилишга тайёрланишда сизга ким ёрдам берди?» деган саволга ўсмирларнинг атиги икки ярим проценти ветеранлар кўмаклашишганини қайд этишди. Демак, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси бўйича ҳали жуда кўп иш қилишимиз зарур. Шу ўринда бир мулоҳаза айтай: ўсмирларни ҳарбий хизматга тайёрлаш билан мактаб, комсомол, ДОСААФ, ветеранлар кенгаши сингари йигирмага яқин ташкилот ва уюшмалар шуғулланмоқда. Шундай бўлса-да, кутилган пировард натижага эришилмаяпти. Номлари санаб ўтилган ташкилотлар фаолияти марказлаштирилиб, улар ўтказадиган тадбирлар мувофиқлаштириб борилса, айни муддао бўлур эди.

Партия ва ҳукуматимиз ветеранларга катта ғамхўрлик кўрсатмоқдалар. Улар учун зарур шарт-шароитлар яратиш ҳамиша диққат марказида бўлиб келаяпти. Биз бу ғамхўрликларга амалий ишлар билан жавоб қайтаришга бел боғлаганмиз. Қайта қуриш, демократиялаш, ошкоралик жараёнини идеологик жиҳатдан таъминлашга ўз ҳиссамизни қўшишга астойдил ҳаракат қилаётирмиз. Ҳозирги пайтда ветеранлар ташкилотлари катта кучга айланган. Уларнинг бой ҳаётий тажрибасидан оқилона фойдаланиш, уни умумхалқ мулкига айлантириш зарур. Шу мақсадда республика пойтахтида, область марказларида, районларда «Ветеран» клубларини очиш хусусида жиддий ўйлаб кўриш керак. Улар кекса авлод вакиллари ва ёшлар учрашадиган, маслаҳат оладиган, ўзаро мулоқот қиладиган маскан бўлиб қолади, жанговар, меҳнат шон-шуҳрати улуғланадиган марказга айланади, деб ўйлаймиз.

Александра Панфиловна СЕРГЕЕВА,
Зомин районидаги «Зомин» совхози чўчқачилик фермаси бригадири, II ва III даражали Меҳнат шуҳрати орденлари нишондори:

— Мен Сибирда туғилиб-ўсганман. Новосибирск областининг Чистоозерний районида чўчқачилик фермасида ўн икки йил бригада бошлиғи бўлиб ишладим. Ўзбекистонга оиламиз билан кўчиб келганимиздан буён қарийб чорак аср ўтди. Шунча йилдан бери бир жойда — «Зомин» совхози учинчи фермасида меҳнат қилиб келаяпман. Ўзим севган касб — чорвачилик туфайли фаровон турмуш кечираётганимдан, кўплаб шогирдлар тайёрлаб чиқарганимдан ғоят мамнунман. Марзия Тоғаеванинг фермамизда ишлаётганига энди бир йил бўлди. Унга чорвачиликнинг сир-асрорларини қунт билан ўргатдик. Ўзининг тиришқоқлиги, меҳнатсеварлиги туфайли тез орада ҳамкасбларининг ҳурматини қозонди. Ҳозирги пайтда у ва турмуш ўртоғи оила пудрати асосида ишлашаяпти.

Бундай усул бригадамизда кенг қулоч ёймоқда. Татъяна Солдатова турмуш ўртоғи Анатолий билан оила пудрати негизида меҳнат қилишаётир. 500 бош чўчқа боласини семиртириш ва яхши натижаларга эришиш юзасидан шартнома тузишган. Улар қувончли ютуқларни қўлга киритишмоқда ва яхши даромад қилишаяпти. Жумладан март ойида Татъяна 690 сўм, Анатолий эса 580 сўм иш ҳақи олди. Анастасия Фёдорова эса ўғли Владимир билан ягона наряд асосида меҳнат қилмоқда. Бу оиланинг март ойидаги иш ҳақи 900 сўмдан ошди.

Коллективимиз биринчи кварталда пландагидан тўққиз тонна кўп, яъни 139 тонна гўшт топширишга муваффақ бўлди. Ҳозирги пайтда 5,5 минг бош чўчқа жадал семиртирилаяпти. Ютуқларни қўлга киритишимизда ветеранлар тажрибаси бутун бригаданинг мулки бўлиб қолганлиги, ёшлар кексалар бошлаган ишларни дадил давом эттираётганликлари муҳим аҳамият касб этаётир. Анна Жугало, Раиса Родионова, Просковья Моисеева сингари чорвадорлар билан 20—25 йилдан бери бир бригадада ишлаб келаяпмиз. Улар қанчадан-қанча ёшларга мураббийлик қилишди. Айбу Яхшибоев, Юрий Сорокин, Петро Штейн, Мамарайим Қурбонов, Юрий Шепа ва бошқалар ҳам бугунги кунда коллективимиздан муносиб ўрин эгаллашган. Исм-фамилиялариданоқ кўриниб турибдики, улар турли миллатга мансуб. Ўзбек, рус, тожик, қирғиз, немис ва бошқа халқларнинг вакиллари бир оиланинг фарзандларидек қўлни қўлга бериб аҳиллик билан меҳнат қилаяпмиз. Дўстлик, тенглик, ўзаро ҳамжиҳатлик бизни бирлаштириб, янги зафарларга даъват этаяпти.

Дарҳақиқат, уруш ва меҳнат ветеранлари республика, область, район кенгашлари, колхоз, совхоз, саноат корхонаси, автохўжаликлар ва бошқа муассасалардаги ташкилотларнинг фаолият даражаси тобора кенгайиб, мустаҳкамланиб бормоқда. Улар социал-иқтисодий ривожланиш ва маданий қурилиш жабҳаларида янада фаол қатнашаяптилар. Партиямиз ветеранларни ўз тажрибалари билан инқилобий қайта қуриш ишига хизмат қилишга чорлаяпти. Отахонлар ва онахонлар олиб бораётган ишлар бу даъватга «Лаббай» деб жавоб бераётганликларидан далолатдир.

С. САИДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Ховос районидаги «Дружба» совхозининг Ҳайдар Примқулов бошлиқ бригадаси аъзолари 70 гектар майдонда деҳқончилик қилишаяпти. Пудрат асосида иш юритаётган коллектив 50 гектарда дон учун маккажўхори, 20 гектар ерда арпа аралаш беда ўстирмоқда. Айни кезларда экинлар меҳр билан парваришланаётир. Гектаридан 35 центнердан каҳрабо дон, мўл емхашак етиштириш пудратчиларнинг ягона мақсади.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Ҳ. Примқулов.

О. АДИЯНОВ фотоси.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЛЕНИНГРАД

Гавана метроси биринчи линиясида ишга тушириладиган участканинг узунлиги 10 километрга боради. Икки мамлакат мутахассислари Ленметрогипротрансдаги учрашувда шундай қарорга келдилар. Ленинградликлар коллективига Гавана метросини лойиҳалаш вазифаси топширилган. Аҳолиси 2 миллиондан ошиб кетган Гаванада йўловчилар ташиш муаммоси йил сайин кескинлашиб бормоқда. У ерда автобус асосий транспорт туридир. Лекин янги кварталлар Мелекон соҳилидан анча нарида барпо этилмоқда. Пойтахт аҳолиси шаҳар марказига тезроқ бора олиши учун ана шу метро зарур бўлиб қолди.

* * *

«Звезда» бирлашмасида кўплаб тайёрланган янги дизелларнинг дастлабки туркуми Байкал-Амур магистрали қурувчиларига жўнатилди. Корхона коллективи Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига олган мажбуриятлардан бири бажарилди. Дизелнинг янги модели ёнилғи ва мойни тежаб-тергаб сарфлайди, чет эллардаги энг яхши намуналардан бир ярим баравар кучли бўлган мотор қувватига эга. Янги конструкцияда дизелнинг оғирлиги ва ҳажмини анча камайтиришга муваффақ бўлинди.

ҚРАСНОВОДСК

«Хизмат» кооперативининг аъзолари Красноводск Ленин номли совхоз меҳнаткашларига ёрдамга келишди. Кооператив чўпонлари шахсий молларни парваришлашни ўз зиммаларига олдилар. Бу ишда улар совхоз чорвадорларидан қолишмаяптилар. Аҳолидан ортиқча чорвачилик маҳсулотларини харид қилиш ҳажми кўпайганлиги ҳам буни кўрсатиб турибди.

ПЕНЗА

Бу шаҳарда бошланғич синф ўқувчилари учун ажойиб ижодий устахона очилди. Устахона К. А. Савицкий номли картиналар галереясида жойлашди. «Шодлик мактаби» деб аталган устахона ишқибоз болаларни гўзаллик дунёси сари етаклади. Қадимий бино залларида улар ажойиб тасвирий санъат усталари асарлари билан танишдилар ва ўзлари ҳам санъатдаги дастлабки қадамларини қўйдилар. Пенза рассомчилик билим юртининг тажрибали педагоглари ва картиналар галереяси ходимлари раҳбарлигида болалар ҳамда қизлар қалам, туш билан ижод қилмоқдалар, мўйқаламда ишлашни ўрганмоқдалар, пластилиндан турли нарсалар ясамоқдалар. Якшанба кунлари эса энг яхши асарлар шу ернинг ўзида, синфда намойиш этилмоқда.

ҚОЗОН

«Урожай» колхози базасида Татаристонда биринчи агрофирма тузилди. Район агросаноат бирлашмасининг ремонт-техника корхонаси ҳам унинг составига кирган. Пландан ташқари олинадиган маҳсулотнинг ҳаммаси шартномавий нархларда сотилади. Лекин бу нарх давлат харид нархларидан баланд бўлмайди. Агрофирма ортиқча маҳсулот ҳисобига олинган фойдадан коллективнинг социал ривожланиш фондини тузишни режалаштирди.

КИРОВ

«Маршал Конев ҳақида қисса» тўла метражли ҳужжатли фильмни атоқли саркарданинг юртдошлари биринчи бўлиб томоша қилдилар. Киров областининг Подосиновск районидаги Конев номли совхоз марказий қўрғонида мазкур фильм премьераси бўлди. Икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони Иван Степанович Коневнинг юртдошлари фильм режиссёри, Ленин мукофоти лауреати Лев Даниловни гулдурос қарсаклар билан олқишлаб, унга катта миннатдорчилик билдирдилар. Ижодкорга бундан ҳам ортиқроқ мукофот бўлмаса керак. Юз минут давом этадиган кино қисса саркарданинг кўпчиликка маълум бўлган ҳаёт саҳифалари билан бирга, мутлақо янги, жумладан, маршалнинг Берия устидан бўлган судда қатнашганлиги ҳақидаги материаллар ҳам киритилган.

ЧЕЛЯБИНСК

Челябинск магазинларининг бирида нархи атиги 60—80 сўм турадиган оқ-қора тасвирдаги телевизорлар пайдо бўлди. Уларни «Полёт» ишлаб чиқариш бирлашмасида очилган радиоаппаратларга фирма техника хизмати кўрсатувчи «Гарант» маркази етказиб бермоқда. Бу ерда шаҳарликлар янги телевизор харид этганида, топширган эски телевизорлар яна «жонлантирилмоқда». Чорбоғчилар ва ҳаваскор боғбонлар бу буюмга айниқса қизиқиб қарамоқдалар. Харидорларнинг талабларига мувофиқ, «Гарант» мутахассислари илгари ўз саноатимизда ишлаб чиқарилган аппаратнинг ҳар қандай запас қисмлари ва узелларини магазин учун танлаб олмоқдалар.

(ТАСС).

ОИЛАВИЙ ПУДРАТ САМАРАСИ

Шаҳар чеккасидаги Карл Маркс номли колхознинг Тошкентдаги катта Олой бозори ёнида жойлашган фирма магазинида эртаги помидор пайдо бўлгач, унинг бозордаги нархи анча тушди. Хўжалик ҳар куни ўзининг иккита магазинида уч тоннадан кўп помидор сотмоқда.

— Магазинларимизда помидоргина эмас, барча эртаги сабзавот, тузламалар, қўзиқоринлар ҳам бор, — дейди колхоз раиси Р. Акбаров. —Биз пландаги маҳсулотнинг 30 процентини ва пландан ташқари жамики маҳсулотни колхоз бозорларида сотиш тўғрисида давлат бизга берган ҳуқуқдан актив фойдаланаяпмиз. Оила пудрати шунча маҳсулот олишда кўп ёрдам бермоқда. Хўжалигимиз эса оила пудратига тўла ўтказилган.

Шундай қилиб, оила пудрати колхозни бир неча йил ичидагина даромадли қилдиқўйди. У жорий этилгач, йиллик даромад 5 миллион сўмдан ошиб кетди. Колхоз кассасига эса 800 минг сўм соф фойда тушмоқда. Эндиликда деҳқоннинг бутун кучқуввати ишлаб чиқариш жамоат секторига жамланаётганлиги сабабидан ҳам шундай бўлмоқда. Илгари сабзавотчилар колхоздан сариқ чақа ишлаб, асосий эътиборни шахсий участкаларидаги ишга қаратардилар. Чунки ёнгиналарида сабзавот талаб қилиб турган каттакон шаҳар бор.

Эндиликда колхозчи жамоат даласидан ҳам ниҳоятда манфаатдордир. У асосий даромадни айни шу даладан олади. Биттагина мисол келтирай. Б. Элибоев оиласи хўжалик билан тузилган шартномага мувофиқ, 2,38 гектар ерга 14 хил сабзавот экиши керак. Планга мувофиқ 48 тоннадан сал кўпроқ сабзавот етиштирса 9 минг сўм чамаси даромад қилади. Пландан ташқари маҳсулот учун эса нархининг 70 проценти миқдорида даромад олади. Хуллас, қўшимча даромад қилишга эҳтиёж қолмайди. 11 та сабзавотчилик бригадасидаги 700 та звенонинг ҳаммаси ана шундай шартнома билан ишламоқда. Бу звеноларнинг ҳар бири ўрта ҳисобда бир ярим гектардан ерда деҳқончилик қилмоқда.

Бу ерда теплица хўжалиги ҳам, сут-товар фермалари ҳам янгича ишламоқда. Пудратга ўтиш натижасида парник ҳар квадрат метрининг йиллик сабзавот ҳосилдорлиги 18 килограммгача ва шампиньон ҳосилдорлиги 60 килограммгача етказилди. Шу вақтда ҳар бир соғин сигирдан пландаги 3.550 килограмм ўрнига 4.100 килограммдан сут олиш мумкин бўлди. Ана шу янгиликни излаш, илғор ишларни жорий этишга қизиқиш туфайли М. С. Горбачев яқинда Ўзбекистонга келиб, шу хўжаликни кўздан кечираётганида: «Сизларни оила пудратига ташвиқ қилгани келсам, сиз уни жорий эта бошлаган экансиз», деб айтди.

Колхозда даромад ҳисобидан кейинги йилнинг ўзидагина 1000 квадрат метр саҳнли теплица, йилига 5 миллион шартли банка консерва тайёрлайдиган завод, минг тонна сабзавот сиғадиган холодильник қурилди. Кейинги йилларда маданият уйи, поликлиника, дорихона ва социал-маданий-маиший аҳамиятдаги бошқа объектлар барпо этилди.

Ю. БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.

ОМИХТА ЕМ САНОАТИ ЖАДАЛ РИВОЖЛАНТИРИЛСИН

(Боши 1-бетда).

қолган кам унумли машина-ускуналарга ва қолоқ ишлаб чиқариш технологиясига эга бўлган кўпгина корхоналар моддий-техника базасининг заифлиги бундай аҳволнинг асосий сабабларидир.

Докладчи вужудга келган аҳволдан қутулишнинг эҳтимол тутилган йўлларини айтиб, идоралараро кооперация асосида, давлат ва колхоз-совхоз маблағларини ҳамда маҳаллий қурилиш ташкилотларининг имкониятларини бирлаштириш йўли билан омихта ем заводлари қурилишидаги мавжуд ижобий тажрибани кенг оммалаштириш зарурлигига эътиборни қаратди.

Омихта ем корхоналарида бетартиб ҳолда шунингдек, вагонлардан тушириш қийин бўлган идишларда келтириладиган сочилувчан хом ашё ва минерал хом ашёни тушириб олиш ҳамда қайта ишлаш билан боғлиқ оғир меҳнат шароитида ишлаш ҳажми катта.

Ҳозирги вақтда СССР Дон маҳсулотлари министрлиги машинасозлик министрликлари билан биргаликда 1988—1995 йилларда янги машиналар, шу жумладан, энг янги технологиялар учун комплект линиялар яратиш ҳамда уларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш программасини амалга оширмоқда.

Омихта ем корхоналарида меҳнатни ташкил этиш формаларини такомиллаштириш, ЭҲМ негизида технология жараёнларини бошқаришнинг автоматлаштирилган системаларини жорий қилиш истиқболли йўналишдир. Омихта ем саноатининг мутахассисларини ва оммавий касбдаги кадрларини тайёрлашга, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашга, энг янги бошқарув методларига, шунингдек ишловчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилашга эътиборни кучайтириш зарур.

Кенгашда СССР Агросаноат давлат комитети раисининг ўринбосари В. Н. Полецков, СССР медицина ва микробиология саноати министри В. А Биков, КПСС Белгород область комитетининг биринчи секретари А. Ф. Пономарев, Украина ССР Агросаноат давлат комитетининг раиси Ю. А. Коломиец, Москва областидаги Раменское омихта ем заводининг директори В. Я. Печенов, СССР Халқ контроли комитетининг раиси С. И. Манякин нутқ сўзладилар.

Нотиқлар омихта ем саноатини ривожлантиришнинг энг муҳим проблемаларига, фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишга асосий эътиборни қаратдилар. Ҳар бир корхонада ишларни тубдан яхшилаш, илғор технологиялар ҳамда меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг илғор формалари асосида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини ошириш муҳимлиги таъкидланди.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари В. П. Никонов нутқ сўзлади. У омихта ем саноатиишидаги камчиликларни таҳлил этиб, СССР Агросаноат давлат комитети ва СССР Дон маҳсулотлари министрлиги омихта ем саноатини ривожлантиришнинг аниқ программасини ишлаб чиқишлари, омихта ем, оқсил витаминли қўшимчалар, аралашмалар тайёрлашни кўпайтириш йўлларини белгилаб олишлари кераклигини таъкидлади.

Ҳозирги вақтда ҳатто СССР Дон маҳсулотлари министрлиги системасида ишлаб чиқарилаётган омихта емнинг талайгина қисми ўз сифати ва тўйимлилиги жиҳатидан талабга мос келмайди. Масалан, парранда учун омихта емнинг қарийб учдан бир қисми ва чўчқалар учун учдан бир қисмидан кўпроғи, сигирлар учун шундай емнинг ярми оқсил моддаси номутаносиб ҳолда етказиб берилмоқда. Хўжаликлараро заводларда ҳам аҳвол бундан яхши эмас, шу заводларда омихта емнинг ярми номутаносиб ҳолда ишлаб чиқарилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг секретари қурилиш масалаларига тўхталиб, биринчи навбатда ҳар йили кўп миқдорда омихта ем олиб келинадиган республикалар ва областларда янги омихта ем заводлари барпо этиш зарурлигига эътиборни жалб қилди.

Сўнгра нотиқ омихта ем саноатининг хом ашё базасига муносабатни ўзгартириш кераклиги тўғрисида гапирди. Мамлакатда оқсил хом ашёсини кўпайтириш учун имкониятлар бор, деб таъкидлади у. Мойли ва дуккакли дон экинларини амалда ҳамма жойда етиштириш мумкин. Бироқ Украина, Қозоғистон, Белоруссия, марказий Қоратупроқ зонаси, Вольга бўйи ва Шимолий Кавказдаги областларнинг хўжаликлари кунгабоқар, соя, бошқа мойли ва дуккакли дон экинлари етиштиришни кўпайтириш учун ўз резервларидан асло тўлиқ фойдаланаётганлари йўқ.

Рапсга алоҳида эътибор бериш керак. Уруғлик учун рапс етиштириладиган майдонларни тўрт баравар кенгайтириш, унинг ялпи ҳосилини эса 1987 йилдаги 295 минг тонна ўрнига камида 1,5 миллион тоннага етказиш зарур.

Мойли экинлар етиштиришни кўпайтириш билан бир қаторда ҳамма жойда чорвачилик, гўшт, сут ва балиқ саноати чиқитларидан тўла фойдаланиш ҳисобига сероқсил қўшимчаларнинг ресурсларини тўлдириш имкониятлари ишга солиниши керак.

СССР Медицина ва микробиология саноати министрлиги, СССР Химия саноати министрлиги, СССР Рангли металлургия министрлиги, СССР Агросаноат давлат комитети, бошқа министрликлар ва идоралар бекаму-кўст оқсил, микробиология синтези, аминокислоталар, витаминлар, антибиотиклар ишлаб чиқариш тезроқ кўпайтирилишини таъминлашлари зарур. Мана шу моддаларни ишлаб чиқариш юзасидан қарорларда белгиланган топшириқларни бажарибгина қолмай, балки анча ошириб бажариш ҳам керак.

Донсиз қўшимчалар: ўт талқони ва игнабаргли дарахт япроқлари талқони, қуруқ лавлаги турпи, шинниси, фосфатлар, циолитларни, бўр, бошқа минерал ва шу каби қўшимчаларни кенг қўлланиш омихта ем ишлаб чиқаришда донни анча тежаши мумкин.

Шу муносабат билан ҳар бир республика, ўлка, область ва районда сервитамин қўшимчалар, донсиз бошқа моддалар ишлаб чиқаришни кўпайтириш борасидаги ишларни кучайтириш, ўз имкониятлари ҳисобига озуқанинг асосий қисмлари бўйича омихта емни баланслаш мақсадида чорвачилик эҳтиёжларига мувофиқ дон баланси таркибини шакллантириш ва шу асосда чорва ҳамда паррандачиликнинг маҳсулдорлигини оширишга, озуқа мақсадлари учун дон сарфини камайтиришга эришиш зарур.

Омихта ем сифати устидан назоратни кучайтириш муҳим аҳамиятга эга. Бу йил 47 та омихта ем заводи давлат қабулига ўтказилади. Бу муҳим иш бўлиб, уни жадаллаштириш ва кенгайтириш керак.

Омихта ем ишлаб чиқаришни ташкил этишни янада такомиллаштириш мақсадида шу тармоқ олдига асосий вазифалар қўйилди. Давлат омихта ем саноати ўз куч-ғайратини паррандачилик ва чўчқачилик учун, сермаҳсул сигирлар учун тўйимли омихта емни зарур миқдорда ишлаб чиқаришга қаратиши, бузоқлар учун мўлжалланган омихта емни, хўжаликлараро корхоналарда ва хўжаликларда олинадиган омихта ем билан озуқа аралашмаларини мутаносиб ҳолга келтириш учун бекаму-кўст оқсил витаминли қўшимчалар ҳамда аралашмалар ишлаб чиқариши лозим. Давлат корхоналари билан бир қаторда хўжаликлараро заводларнинг, шунингдек, колхоз ҳамда совхозлардаги заводлар ва цехларнинг қувватларини ошириб бориш керак.

Е. К. Лигачев кенгашга якун ясаб, шуни таъкидладики, омихта ем саноатини ва умуман агросаноат ишлаб чиқаришини юксалтириш учун ҳар бир республика, ўлка ва областда шартномавий мажбуриятга асосланиб, халқ хўжалиги барча тармоқларининг мавжуд ишлаб чиқариш ва илмий потенциали қайси идорага бўйсунишидан қатъий назар, уни тўлиқроқ жалб этиш зарур.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитетининг секретари О. Д. Бакланов, СССР Министрлар Советн раисининг биринчи ўринбосари, СССР Агросаноат давлат комитетининг раиси В. С. Мураховский қатнашдилар.

(ТАСС).

Дилором Тошкенбоева ўн икки йилдан буён Самарқанд сут комбинатида ишлаб келмоқда. Унинг фидокорона меҳнати эл назарига тушаяпти. Айни пайтда Дилором қуйиш цехининг қабул қилиш участкасида мастер бўлиб ишламоқда. Фаол коммунист Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига авж олдирилган мусобақанинг олдинги сафида бораяпти. Унинг сменаси мобайнида 25—28 тонна сут стрелизация қилинмоқда.

Ғ. АЛИЕВ фотоси.

АГРОСАНОАТ ХАБАРЛАРИ

ЎРИМ АВЖИДА

Наманган областининг тоғолди зонасида беда ўрими қизғин. Унга «Косонсой» совхозида биринчи бўлиб киришдилар. К. Ваҳобов бошлиқ озуқа тайёрловчилар бригадасида механизациялашган конвейер ишга туширилди. З. Қирғизовнинг агрегати тинимсиз ва пухта ишламоқда. Трактор тележкаларига ям-яшил беда ғарамлари ортилмоқда. Ўриб олинган беданинг бир қисми бевосита молхоналарга жўнатилмоқда. Асосий қисми эса қуритилиб узоқ муддат сақлаб қўйиш учун ғарамланмоқда.

Бу ерда биринчи ўримда 50 центнердан кўк масса олмоқдалар. Совхоздаги қолган бригадалар ҳам ўримни бошлаб юборишди. Бу йил бутун хўжалик бўйича 169 гектар майдонда беда етиштирилди. Ўтган йилга нисбатан беда экилган майдонлар бир ярим баравар кўпайди. Бу алмашлаб экиш жорий этилишининг натижасидир.

Бу йил хўжалик қишловга оқсил моддасига бой бўлган 2500 тоннадан кўпроқ ем-хашак тайёрлайди.

ЯШИЛ МАЙСАЛАР

«Олтинкўл» совхози далаларидан бирида экилган буғдой ям-яшил бўлиб киши кўзини қувонтирмоқда. Шоликор хўжалик деҳқонлари бу йил ўзлари учун одат тусига кирмаган оралиқ экинини етиштиришга қарор қилдилар. Улар уч гектарлик тажриба майдонидан кузда гектар бошига 30—40 центнердан буғдой олишмоқчи.

— Қорақалпоғистоннинг энг шимолий районларидан бирида буғдой етиштиришга қарор қилганлигимизнинг сабаби бор, — дейди совхоз директори Б. Қайтекеев. — Биринчидан, бу озиқ-овқат программасини бажаришга ёрдамлашади. Иккинчидан, буғдой ҳам гуруч сингари ризқ-рўзимиздир. Бу йилги ҳосилни уруғликка қолдирмоқчимиз. Келаси мавсумда катта майдонларга буғдой экамиз.

Кўп йиллар давомида шоли экилган ва тупроғининг тинкаси жуда қуриган ерларда буғдойнинг авжи баланд. Шоликорларнинг айтишларига қараганда, гуруч ва буғдойнинг харид нархлари тахминан бир хил. Шу сабабли оралиқ экин сифатида анъанавий беда, рапс ва перкога нисбатан буғдой етиштириш фойдалироқдир.

ПОЛИЗДАН ПЕШТАХТАЛАРГА

Ж. Турғунов бригадаси Наманганлаги Тельман номли колхозда эртаги сабзавотларни йиғиштириб олиш ва уларни сотишда карвонбошилик қилмоқда. Улар ҳар куни ўз полизларидан савдо тармоқларига 600 килограммгача карам, редиска ва ошкўк жўнатмоқдалар. Сўнгги ҳафта ичида бригада шаҳарликлар дастурхонига 10 тоннадан ортиқ маҳсулот етказиб берди. Сабзавотчиликка ихтисослашган хўжалик мамлакат саноат марказларига мавсум бошидан бери 25 тоннадан ортиқ сабзавот юборди.

ИШ ҚИЗҒИН

Амударё районидаги Ленин номли колхоз механизаторлари ғўзага дастлабки ишлов беришни тугалладилар. Ғўзалар тез ва сифатли униб чиққач, миришкорлар уни парваришлашга киришган эдилар. С. Маткаримов бошлиқ коллектив илғор бригадалар мусобақасида олдинда бормоқда.

Колхоз правлениеси, партия ва касаба союз ташкилотлари бажарилаётган ишлар сифатини қаттиқ назорат этибгина қолмай, айни вақтда пахтакорларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш тадбирларини ҳам олдиндан ишлаб чиққанлар. Бу механизаторларнинг икки сменада узлуксиз ишлашини ташкил этишга ёрдам берди. Моддий рағбатлантириш ҳам унутилгани йўқ: мусобақа илғорлари ва ғолиблари 50 сўмдан 100 сўмгача пул билан мукофотланадилар.

(ЎзТАГ).

ОДАМЛАР ДИЛИДАГИ ГАПЛАР

Эркин ЭРНАЗАРОВ

ДЕҲҚОН БУЙРУҚБОЗЛИКДАН ЧАРЧАДИ

«Тирикчилик ёки тирриқчилик» — бутун умрини ерга бағишлаган, чорак аср агрономлик қилган дадамнинг вақти-вақти билан айтиб қўядиган бу сўзларига авваллари унчалик эътибор бермас эканман. Пахтакорлик, умуман элни кийинтирадиган, боқадиган деҳқон касбининг нуфузини тиклаш масаласи кўндаланг қўйилган бугунги кунда бу сўзларнинг мағзида чуқурроқ маънони туя бошладим...

Деҳқон ер билан тирик. Демак, тирикчилик қиламан десанг, ерга ҳалол муносабатда бўл. Тирриқчилик эса ерни, аввало ўзини алдаш, оний шон-шуҳрат учун покликни қурбон қилиш. Бу қанчалар оддий ҳақиқат бўлмасин, кечагина унинг кўзига тик қараш, овозига қулоқ тутишни хоҳламасдик. Оқибатини ўйламасдик. Яхшиямки юртимизда ҳалол, пок деҳқонлар аксарият кўпчиликни ташкил қилишади!

Олий маълумот олиб, ўсимликлар экспериментал биологияси институтининг тажриба хўжалигида ишлаётган, ҳали ҳам механизаторлик касбини қўмсаб, трактор рулига ўтирадиган Эркин Тошматов деган узоқ йиллик танишим бор. У хушкайфият пайтида бир воқеани кулимсираб, лекин ички фахрланиш туйғуси билан гапириб берганди.

Янги навлар синовдан ўтказиладиган тажриба хўжалигига мўътабар раҳбарлар ташриф буюришибди. Белга урадиган ғўзалар яшнаб турган экан. Меҳмонлардан синчковроғи илмий тадқиқот институти раҳбарларини кутилмаган саволи билан довдиратиб қўйибди:

— Нима, бу ғўзаларни фақат қўлда чопиқ қиласизларми?

— Нега бундай деяпсиз? — дебди қизариб олимлар етакчиси.

— Бўлмаса бу картага трактор қаердан кирган?

Шундагина институт раҳбари ғўзалар пайкалнинг энг чеккасигача бир текис қулф уриб турганлигига эътибор берибди.

Албатта, «чопарлар» бир зумда тракторчи адашимни топиб келишибди. Ёз чилласида ҳам костюм кийиб, галстук боғлаб олган савлатли кишиларни кўрганида у анчагина тараддудланиб қолган бўлса ҳам, ҳар ҳолда бир амаллаб культивация «сир»ини тушунтириб берибди. Механизатор чигит экиш пайтида ҳар бир пайкалга тракторини олиб кириб, олиб чиқадиган ўзига хос «дарвоза»ни белгилаб қўйган экан. Кейин культивация ва озиқлантириш, эгат очиш пайтида тракторини далага фақат шу «дарвоза»дан олиб кириб, олиб чиқаркан. Бунга бирор беш-ўн дақиқа ортиқча вақт сарфлашига тўғри келаркан. Лекин эвазига уватдаги юзлаб туп кўчат трактор ғилдираги остида эзилмас экан.

Эҳтимол, бу тажриба ортиқча мақтов учун арзимас, лекин тракторчининг ўз ишига, ерга муносабатига тан бермасликнинг иложи йўқ.

Бу— тирикчилик!

Сўнгги йилларда эса кўпинча бошқа манзаранинг гувоҳи бўлардик. Юқоридан «комиссия келаяпти» деган қўнғироқ бўлиши билан чопиқдагилар ҳам, сувчилар ҳам пайкал четларидаги бегона ўтларни чопишга ва чеканка пайти яқинлашса ҳам ягана қилинмасдан ғовлаб кетган ғўзаларнинг ортиқчасини юлишга сафарбар этилардилар. Карта ўртасига 10—15 қадам қўйилса ниҳолларни ажриқ босиб ётганлиги, кўсак қуртининг иккинчи авлоди тарқалаётгани негадир район ва хўжалик раҳбарларини уватдаги бегона ўтлардек безовталантирмасди. Улар «комиссия» аъзолари нари борса пахтазорга тўрт-беш қадам қўйишларини кўп йиллик тажрибаларидан жуда яхши билишарди.

Умуман айрим хўжалик раҳбарлари ҳам, мутахассислар ҳам пахтазорни пиёда айланишни, ғўза билан тиллашишни унчалик хуш кўрмайдилар. Эллигинчи йилларнинг агрономларида эса ҳар бир картани қоқ туш пайтида кўндалангига юриб кўздан кечириш одатга айланганлигини ҳикоя қилиб беришади. Қуёш тепага келганда, мутахассисларнинг фикрларига кўра, экиннинг ҳолатию нимага муҳтожлиги яхшироқ намоён бўларкан. Ҳозир эса баъзан «Уазик»дан тушмай туриб қайси картага ўғит солиш, қайсинисига сув тараш тўғрисида кўрсатма берадиган агрономлар учраб туришади.

Раҳбарларга-ку, айтайлик, ҳақиқий аҳволни вақтинча бўлса ҳам яшириб, кўзни бўяш юқоридаги мутасаддилар олдида омилкор ва ишчан кўриниш учун керакдир. Бироқ нима учун тирикчилиги, оиласининг ризқи-рўзи даладаги ҳосилга, уйиладиган хирмонга тўппа-тўғри боғлиқ пахтакор бу майнавозчиликка шерик бўлмаса-да лоқайд кузатувчилик қилишига тушуниш қийин эди. Ахир худди шу деҳқоннинг ўз томорқасида ҳам худди шундай қилишини тасаввур этиб бўладими?

Демак, шу пайтгача мавжуд бўлган манфаатдорлик даражаси деҳқонни қониқтирмаган экан-да! Акс ҳолда у пахтасини ўтга бостириб, ҳашаротга ем қилиб қўярмиди?

Шу ўринда ўз вақтида Тошкент областида туғилган, аммо кўп ўтмай қораланган бир усулни ёдга олмаслик адолатсизлик бўларди, деган фикрдаман. Гап, қўполроқ қилиб айтганда, «қозиқ усули» хусусида кетмоқда. Ҳозир уни илмий равишда ерни ижарага бериш деб атамоқдалар. Пахта далаларини колхозчилар, совхоз ишчиларига бўлиб беришнинг самараси кафтдагидек кўриниб турса ҳам бунинг тарафдорларини ўша пайтда социализмнинг иқтисодий асосларига путур етказишда айбладилар. Ҳа, даврингдан ўзиб кетиш ҳамиша ҳам шуҳрат келтиравермас экан...

Таниқли адибимиз Одил Ёқубов пахтакор хотин-қизларимизнинг заҳматли меҳнати тўғрисида марказий матбуотда очиқ ҳақиқатни айтди. Лекин мен бу бутун ҳақиқат эмас, дейишга журъат этмоқчиман. Чунки айрим шоирларимиз ўз вақтида «укпардек енгил» деб куйлаган пахтамизнинг тегирмон тошидек залворининг каттагина бўлаги болаларнинг суяги қотмаган елкасига юклаб қўйилганлигидан кўз юмиб бўладими? Йўқ, мен биргина ўқувчиларни оммавий равишда ажриқ териш ва ягана қилишга, чопиқ ва теримга жалб қилишнигина назарда тутаётганим йўқ. Аслида мутахассислар, бригада бошлиқлари, ҳисобчилар, тракторчилар ва яна баъзи ходимлардан ташқари кўпчилик оддий колхозчилар ўрнида далада уларнинг «дўппи билан урса йиқилмайдиган» болалари ишлардилар.

Бу кишиларни бемеҳр ота-оналар дейишга тил бормайди. Аминманки, улар ҳам фарзандлари ўйнаб-яйрашлари, дам олишларини истайдилар. Аммо ҳавас бошқа-ю имконият бошқа. Ота-оналар колхозда ишлаб топаётган пуллари тирикчилик учун камлик қилганлигидан болаларини ўрниларига ишга чиқариб, ўзлари қўшимча даромад пайига тушардилар. Буни исботлаш учун кўп нарсани чўтга солиб чиқиш керак бўлади. Мен эътиборни фақат бир рақамга қаратмоқчиман. Ўзбекистон ССР Статистика давлат комитетининг расмий маълумотларига кўра ўтган йили республикамизда колхозчиларнинг ўртача ойлик меҳнат ҳақи 130 сўмни ташкил қилибди. Оиладан колхозга камида икки киши чиқиб ишласа ҳам бу даромад шу куннинг эҳтиёжлари учун камлик қилишини исботлаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак.

Қанча бош қотирмай, бир нарсага асло ақлим етмайди. Нима учун аҳоли энг зич жойлашган ерларда ҳам бригаданинг ҳар бир аъзоси ҳисобига тўғри келадиган икки-уч гектардан колхозчилар кармонига тушадиган даромад 8—10 жон тирикчилиги учун камлик қилади-ю, бундан салкам 50 баравар оз томорқа оилани тебрата олади? Бу ерда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг харид нархлари саноат молларига мутаносиб эканлиги ёки мутаносиб эмаслиги тўғрисида кўп баҳслашиш мумкин. Келгуси беш йилликда нарх-навони ислоҳ қилиш бўйича мўлжалланаётган тадбирлар бу муаммони адолатли ҳал этишидан деҳқонларнинг умидлари катта.

Лекин нима учун томорқадан коллектив хўжалик еридагига нисбатан икки, беш баравар эмас, балки кўпинча ҳатто бир неча ўн баробар ортиқ даромад олинади? Ахир томорқа хўжалиги тупроғининг агрохимия картограммаси бўлмаса, бу ерда 60, 80 от кучига эга тракторлар ишлатилмаса, олий маълумотли мутахассислар кун бўйи экин ривожини назорат қилиб, деҳқонларга илмий тавсиялар ва амалий маслаҳатлар бермаса-ю, натижа ҳалигидай...

Бундай саволлар оз эмас. Таёқ қадаса боғ пайдо бўладиган еримизда 15—20 центнердан пахта, 20—30 центнердан маккажўхори дони, эккан уруғи ўрнини қоплай олмаётган картошка етиштирилаётганлигига тоқат қилиб келинаётганлигига ҳайронсан. Мутахассислар минерал ўғитлар солинавериб тупроқ структураси ёмонлашиб кетганлиги, яроқсиз дренажлар ерни шўрлатиб юбораётганлиги, пайкалларда пахтанинг мутлақ ҳокимлиги жиддий муаммоларни туғдираётганлигидан шикоят қилишади. Бунинг устига керак-керакмасга, ҳатто беш мирилик эҳтиёт қисм топилмаслиги оқибатида ҳадеб ўн-лаб минг сўмлик қишлоқ хўжалиги машиналари харид қилинаверилиши, ҳисобни билмай ҳамёнидан ажралиш каби иллатлар кўплиги назарда тутилса, муаммонинг кескинлиги равшанлашади.

Уларни қандай ҳал қилиш мумкин? Колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съездида ғоят муҳим бир фикр айтилди. «...Маъмуриятчилик ва четдан аралашавериш натижасида колхоз демократик моҳиятининг асосларига путур етган эди, —деб таъкидлади М. С. Горбачев ушбу съездда сўзлаган нутқида.— Энг муҳим туйғу—хўжайинлик туйғуси, деҳқоннинг колхоз ишлари ҳақида ғамхўрлик қилиш туйғусига путур етган эди».

Пичоқни аввал ўзимизга урайлик. Нимагадир газета орқали новвойга унга қанча сув ва туз солиш, хамирни қачон қора бошлаш тўғрисида «қимматли» маслаҳатлар бериш хаёлимизга келмайди. Шу уннинг буғдойини етиштирадиган деҳқонга ерни қачон ва қандай қилиб ҳайдаш, уруғ танлаш, ҳосилни ўришга киришишни ўргатиб кунора мақола чиқармасак ўз вазифамизни ўтамаган деб ҳисоблаймиз.

Тажрибали агроном ўз бошидан ўтказган икки воқеани ҳикоя қилиб берган эди.

Колхоздаги мухбирлар постининг раҳбари икки-уч ҳаваскор қаламкаш билан пахтазорлардан бирига қадам ранжида қилибди. Қуёш тиккага келган пайтда ривожи дуркун бўлса ҳам япроқлари хиёл сўлинқираган ғўзаларни кўрган жамоатчи мухбир бу пайкал неча марта суғорилганлигини сўрабди.

— Бу ер тўқайлик, ғўза ҳали сувталаб бўлгани йўқ, —дебди соддалик билан агроном.

Мухбир индамабди. Аммо уч-тўрт кундан сўнг район газетасининг биринчи саҳифасида йирик ҳарфларда терилган «Беғам агроном ва сувсиз ғўзалар» сарлавҳали мақолада битилган гаплар керагидан ҳам ортиқча эди. Хайрият колхоз раиси агроном билан кўп йиллардан танишлиги учун уни бир амаллаб «зараркунандачилик» айбидан халос қилибди. Эллигинчи йилларнинг бошида бундай «ёрлиқ»қа сазовор бўлган кишининг тақдири қандай бўлиши маълум эди...

Кузда хирмон кўтарилиб, ўша тўқай ерларнинг ҳар гектаридан колхозда энг юқори ҳосил олинганда, агроном орзу қилган экан:

— Мухбирлар яна бирор ўн кун кеч келиб, ғўзани сувдан шунча вақт қантарганимизда ҳосилга камида беш центнер қўшиларди...

Иккинчи марта эса район раҳбарларининг биринчи культивациядан сўнг муштдек-муштдек кесаклар ердан энди бош кўтарган ниҳолларни босиб ётганига кўзлари тушибди.

— Кимнинг иши? — ўшқирибди энг катта бошлиқ. — Ким бундай культивация қилди?

— Культивация чуқурлигини мен кўрсатиб бердим, — жавоб берибди агроном. — Чунки ернинг ости қотиб ётибди...

— Сен агрономмас, зараркунандасан, —изоҳни эшитишни ҳам хоҳламабди бошлиқ. Кейин важоҳати билан ёнидаги МТС директорига бақирибди: —Ҳозироқ агрономни ишдан бўшатиш тўғрисида буйруқ тайёрланг, районда қорасини ҳам кўрмай!

Бахтга яраша МТС директори ҳам бошлиқ соясига салом берадиганлардан эмас экан. Эртаси куни «уқувсиз» агрономнинг қилмиши газета орқали район аҳолисига маълум қилинишига қарамай унга нисбатан енгил чора кўрилибди: бош агроном ўринбосарлигидан оддий агрономликка туширилибди.

Ҳолбуки, у бир-икки йиллик тажрибасида намли ерга чигит экилаётганда трактор ғилдираклари қатор ораларини қотириб юбориши, агар биринчи культивация чуқур ўтказилмаса, кейинчалик зичлашган тупроқ қотиб қолиб, ғўзанинг ўқ илдизи ривожланишига тўсқинлик қилишини кузатган экан. Культивация пайтида кўчган йирикроқ кесаклар эса биринчи сувдаёқ майдаланиб кетиши ҳам аниқ эди.

Аммо бутун районнинг масъулиятини шахсан гарданида дея ҳисоблайдиган, бинобарин ўзидан бошқа донишманд йўқ деб биладиган раҳбарга қандайдир дипломли агрономнинг фикрию тажрибаси сариқ чақага арзирмиди? Бир-икки бор ташаббус кўрсатиб мушт еган мутахассисда шундан кейин зарур бўлган пайтда ҳам шахсий фикрини билдириш учун иштиёқ қоладими?

Маъмурий-буйруқбозлик усули аввал деҳқоннинг ташаббусини бўғди. Кейин эса ақл бовар қилмайдиган воқеалар рўй бера бошлади.

Ҳозир бировга айтсангиз ишонмайди: шоли тайёрлаш планини бажаргандан кейин шоли ўримига киришадиган хўжаликлар бўларди. Ёки, аксинча, октябрь ойининг бошигача колхоз давлатга бирор тонна пахта топширмасди-да, кейин ўн кун ичида планни бажарганлиги ҳақида рапорт берарди. Бу «қийшиқ ойна»даги манзара қандай пайдо бўлишини ўша пайтдаги район қишлоқ хўжалиги бошқармасининг етакчи мутахассисларидан бири шундай ҳикоя қилиб берганди:

— Ҳаммаси беозоргина, оддий ер текислашдан бошланади. Юқоридан шу ҳақда маълумот сўрашади. Кузги-қишки тадбирларни бажариш бўйича мусобақа ўтказилаяпти, бирор марта районнинг номи ғолиблар қаторида тилга олинсин, деган хаёлда ер текислаш бўйича ҳавойи рақам айтиларди. Бу —қорнинг кўчиши...

Чигит экиш бошланиши билан юқоридан телефонда зуғум бошланади: «Бу нима деган гап? Фалон гектар ер текисланган бўлса, фалонта сеялка шай турса, нега шу кунгача энди фалон гектарга чигит экилди?». Қани, аввалги сафар маълумотни янглиш берибмиз дейдиган мардни қидириб топингчи! Юқоридан маълумот олувчилар анойи эмас: чигит неча кунда униб чиқади, қанча вақтда чинбарг чиқаради, шоналайди, гуллайди, кўсак тугади, очилади — беш бармоқдек билишади. Кейин, қолаверса, улар янада юқорига маълумот беришади. Область илғор бўлишини ким ҳам хоҳламайди?!

Оқибатда бир қарашда кулгили, бироқ юракни зил кетказадиган манзара шаклланa бошлайди: ҳали уруғ ерга тушгани йўқ, маълумотда эса униб чиқаяпти, қалин дафтардаги рақамларга кўра ҳар тупда 10—12 тадан бўлиқ кўсак бор, далага кирсангиз ғўза гулини энди ташлаяпти.

Юқоридаги раҳбарларга маъқул тушадиган маълумотни бериш, айни вақтда пишириб қўйган оши — даладаги ҳосилидан ажралиб қолишдан қўрққан раислар қишлоқ хўжалиги авиацияси учувчиларини қўй сўйиб, яшик-яшик коньяк билан ҳафталаб сийлаганликлари ҳам сир эмас. Чунки тепадан «дефолиация қиласан» деб оёқни тираб олишар, бу зуғумга дош беролмай бултур ер чизиб қолган хўжалик раҳбари ҳийлакорлик билан йўл тутишга мажбур эди. Дефолиацияга чинакам киришиш пайти келгунча азамат учувчилар колхоз чорбоғида зиёфат еб ётавердилар. Самолётга ижара ҳақи, бензин ҳақи, учувчилар маоши, қўй ва ичимлик колхоз гарданида эди, албатта. Энг хавфлиси, бу кўзбўямачиликнинг ҳаммаси одатда каттароқ бир раҳбарнинг икки оғиз аччиқ сўзига дучор бўлмаслик учун қилинишида эди.

Эҳтимол кечаги хатоларни, суиистеъмолликларни ёдга олиш, битаётган яраларга туз сепишнинг ҳожати йўқ эди. Чунки далаларимиз устидан янгиланиш, покланиш шабадаси тобора баралла эсмоқда.

Бироқ ҳали деҳқоннинг заминга чинакам соҳиб, хўжайин бўлиши йўлидаги тўсиқлар тўлиқ олиб ташлангани йўқ. Яқинда М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетида оммавий ахборот воситалари, идеологик муассасалар ва ижодий союзлар раҳбарлари билан бўлган учрашувда псковлик механизаторнинг оғзига кучи етмаган ҳар бир одам тепамга келиб буйруқ бераверишн жонимга тегди деган ҳикоясини келтириб шундай деди: «Мен ўша механизаторни қўллаб-қувватлайман. Одамларга кенг кўламда шарт-шароит яратиб, уларга деҳқончилик қилиш ва хўжалик юритиш имкониятини бериш керак».

Буйруқбозликдан чарчаган деҳқон бу сўзларни қизғин қўллаб-қувватлашига ишончимиз комил.

Жиззах районидаги «Ғунча» болалар комбинати методисти Мавлуда Маҳкамова, Ҳамид Олимжон номли 16-мактаб директори ўринбосари Бахшанда Зуҳурова ва тарбиячи Маҳфират Эшонқулованинг ташвишлари муштарак: кичкинтойларни мактабга ҳар жиҳатдан тўла тайёрлаш. Мазкур ўқув даргоҳи ана шу комбинатни оталиққа олган.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

ХИЁБОНЛАР ЯРАТАЙЛИК

Тенг ва теп-текис йўлакнинг икки томонидаги токлар баланд сўриларга тирмашиб, шода-шода шингилларини кўз-кўз қилади. Пастга тангадек ҳам қуёш нури тушмайди, соя-салқин. Бу хиёбондан ўтаркансиз, ўзингизни афсонавий Боғи эрамга кириб қолгандек ҳис этасиз, уни яратганларга таҳсинлар айтиб, беқиёс гўзалликдан завққа тўласиз. Ёдингизга беихтиёр севимли шоиримиз Эркин Воҳидовнинг ушбу байтлари тушади:

Тоқи ишком мисли осмон
ҳар тараф юлдуз сочур,
Воҳ ажаб, бу не синоат —
ер узум, осмон узум.

Ўтган ёзда шундай манзарага дуч келгандик. Кичкинагина шу хиёбонда бир олам гўзаллик мужассам. Уни Урганч районидаги Охунбобоев номли колхознинг КПСС XXVII съезди делегати, СССР Давлат мукофоти лауреати Раҳимбой Бобожонов бошқараётган бригадаси миришкорлари яратганлар. Коллектив дала шийпони йўлидаги бу хиёбон чамаси ярим чақирим масофани эгаллайди. Колхозчилар эккан токлар мевасини еб роҳатланасиз. Улар ўз эҳтиёжларидан ортиб қолган узумни эл дастурхонига тортиқ қиладилар. Масалан, бригада аъзолари ўтган йили давлатга 100 центнерга яқин ҳосил топширдилар.

— Хиёбондаги токларнинг ҳар тупидан бир центнердан ортиқ ҳосил олиш мумкин, — дейди бригадир. — Бу ерда токлар яйраб ўсади, баланд сўриларга кўтарилиб, қуёш нуридан баҳраманд бўлади.

Урганч — Шовот йўлидан чамаси 25 чақирим юрилгач чапга, «СССР 60 йиллиги» совхози томон бурилсангиз, йўлнинг икки чеккасида қатор қилиб экилган тутларни кўрасиз. Яна бироз юрсангиз, олма, ўрик, шафтоли, олча, беҳи каби мевали дарахтлар, сўриларга кўтарилган токларга дуч келасиз.

Бу хўжаликнинг ташкил этилганига кўп бўлгани йўқ. Ўтган беш йил мобайнида бу ерда кўзга кўринарли ишлар қилинди. Картошка етиштиришга ихтисослаштирилган хўжалик дастлабки йили 4 минг тонна ҳосил етиштирган бўлса, беш йиллик охирида бу кўрсаткич уч баробар кўпайди...

Совхоз янги ташкил этилган йиллари атиги 3—4 хил қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштирилган эди. Эндиликда неъматлар тури ўнтадан ошди. Картошка билан бирга узум, сабзавот, гўшт, сут, пилла, балиқ ва бошқа маҳсулотлар етиштириш йилдан йилга кўпаймоқда.

Бу хўжаликда ҳам хиёбонлар ташкил этилган. Бош йўлдан совхоз ичкарисига кирганингиз сари ариқлар бўйидаги шундай боғлар эътиборингизни тортади. Фақат бу ерларга турли мевали дарахтлар ўтқазилган.

— Хиёбон қилиб экилган мевали дарахтлар бизда 20 минг тупдан кўпроқ. Уларнинг умумий майдони 20 гектарни эгаллайди. Бу ишни ҳар йили давом эттириб, яқин йилларда хиёбон-боғларда ўстириладиган мевали дарахтлар сонини 50 минг тупга етказамиз. Шунда уларнинг умумий майдони 40 гектардан ортади, — дейди совхоз директори Аҳмаджон Абдуллаев.

Бундай хиёбон-боғлар областнинг бошқа хўжаликларида ҳам бунёд этилмоқда. Хива районидаги Огаҳий номли, Беруний номли, Янгиариқ районидаги Аваз Ўтар номли боғ ва сўлим гўшалар фикримизнинг далилидир.

Шундай бир манзарани кўз олдингизга келтиринг: ёз, катта дала ўртасидаги шийпон узоқдан кўзга ташланади. Унинг ёнида бир-икки туп тол ёки қурт тушиб қовжираётган гужум. Бошқа жойларда ҳам шундай. Нима учун шу шийпон атрофига ё унга борадиган йўл бўйида Р. Бобожонов бригадаси ё бўлмаса «СССР 60 йиллиги» совхозидагидек хиёбон-боғ ташкил этиш мумкин эмас? Бошқа хўжаликлар раҳбарлари, бригада бошлиқларида бу масалага ижодий ёндошмоқ учун ташаббускорлик, ташкилотчилик, жонкуярлик етишмаётир. Ҳар бир қишлоқда кўпдан-кўп йўллар ва ариқлар бор. Лекин улар бегона ўтлар, чакалаклар, кераксиз дарахтлар билан банд бўлиб ётадики, бу ерлардан ўтган кишининг кайфияти хира тортади.

Хиёбон-боғлар ташкил этиш билан аввало қишлоқда (ҳатто шаҳарда ҳам) тенгсиз, гўзаллик яратилса, иккинчидан халқ дастурхонини мевага сероб этамиз, ердан тўғри фойдаланамиз, экин майдонларини иқтисод қиламиз.

Қ. МАТЧОНОВ,
шахсий пенсионер, СССР Журналистлар союзи аъзоси.

БИР ИНСТИТУТ ЯНГИЛИКЛАРИ

Академик К. И. Скрябин номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ўзбекистон ветеринария илмий тадқиқот институтининг гельминтология лабораторияси коллективи қишлоқ хўжалиги ҳайвонлари ҳамда паррандалар гижжа касалликлари профилактикаси, давоси бўйича юқори самарали усул ва воситаларни яратиб, уни ишлаб чиқаришга кенг қўлланмоқда. Улар яратишган 25 та илмий янгилик ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бундан фақат ўтган йилнинг ўзида бир миллион сўмлик иқтисодий самара кўрилди.

1987 йилда нафақат ҳайвонлар, балки инсонлар ҳаёти учун ҳам хавфли саналмиш эхинококкоз касаллиги профилактикаси ва давоси учун янги препарат яратилганлиги катта воқеадир.

* * *

Микробиология лабораторияси мудири, ветеринария фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ветеринария врачи Иван Дмитриевич Бурлуцкий раҳбарлигида олиб борилган муттасил илмий изланишлар натижасида қоракўл қўзилар, бузоқ, чўчқа болалари колибектериоз ҳамда паратиф касалликларини даволаш учун янги вакцина яратилди. Эндиликда бу лабораторияда йилига икки миллион дозадан ортиқ ана шундай юқори самарали вакцина тайёрланиб, 1,2 миллион қўзи, 200 минг чўчқа боласи, 18 минг бузоқ эмланаётир.

Янги вакцинага эҳтиёж тобора ортмоқда. Шунинг учун СССР Агросаноат давлат комитетининг ветеринария бош бошқармаси уни 1989 йил биринчи кварталидан бошлаб саноат усулида ишлаб чиқаришга буюртма берди.

* * *

Кейинги йилларда институтда қора моллардаги қон касалликларини даволаш ва олдини олиш бўйича такомиллаштирилган янги усулнинг яратилиши ветеринария фани ва амалиётида катта воқеа бўлди. Бутуниттифоқ экспериментал ветеринария институти билан ҳамкорликда мамлакатда биринчи бўлиб тейлериоз касаллигига қарши топилган вакцина амалиётга кенг тадбиқ этилди. Унинг иммунитети ҳайвоннинг бутун умрига етади. Бу борада эришилган ютуқлар СССР Давлат мукофоти билан тақдирланди.

* * *

Институт хотин-қизлари кенгаши ташаббусига кўра салкам уч юз кишилик коллективнинг бир кунлик иш ҳақи В. И. Ленин номли Совет болалар фондига ўтказилди.

А. ЖЎРАЕВ,
Ўзбекистон ветеринария илмий тадқиқот институти ходими.

Катта ёшдагилар ва болалар учун

Юрий ДМИТРИЕВ

«БИР ДОНА МЕВАСИДАН ОЛАМАН»

— Ўҳу, қанча мева! Роса кўп-ку! — Ромканинг қўлларию оғзи кўкариб кетган эди.

— Ромашкалар, энди бўлди қилинг! Қорнинггиз оғриб қолади!

— Оғримайди! Тағин озгина еяйлик!

— Еяверсанглар, пирог учун йиғиб улгуролмайсизлар!

— Улгурамиз! Маша, бидонни бер!

— Қара, роса кўп экан! — Болалар тезда бидонни мазали серсув қорағат билан тўлдиришди.

— Вой, белим оғрияпти! — оҳ-воҳ қила бошлади Ромашкалар.

— Бўлмасам-чи, қорағат паст ўсади, меваси ҳам ер бағирлаган, уни териб олиш учун озмунча эгилишга тўғри келдими. Ҳеҷқиси йўқ, уйга боргач, дам оласизлар. Биз уйга қайта бошладик.

— Қаранг! Яна қорағат... Негадир тўқкўк, — ҳайрон бўлди Маша. — Эҳтимол, ҳали пишмагандир... Еб кўрса бўладими? — илтимос қилди Маша ёнимга югуриб келиб (Ромка бир сафар заҳарли қарғакўз ўсимлигининг мевасини еб қўяй деганидан бери Ромашкалар ўрмонда нимани ейиш мумкин, нимани мумкин эмаслигини сўрайдиган бўлишганди).

— Еб кўра қол.

Маша мевани узиб олди-да, оғзига солди ва маза қилиб кўзларини сузди.

— Ширин эканми? Бу голубика (шимол ботқоқликларида ўсадиган бута. Меваси тўқ кўк бўлади). Энди мевали шохига диққат қилиб қара. У қорағатга ўхшамайдими? Қизалоқ энгашдию бирдан... бутун шохини узиб олди.

— Нега ундай қилдинг? Ахир янгиси тезда етилмайди-ку, ўсиб бута бўлиши учун олти-етти йил вақт керак.

— Билмасдан узиб қўйдим... Йўқ... мен кўрмоқчи эдим...

— Энди бундай қилмагин. Қани сенинг пастак бутанг?

— Мана.

— Энди қорағат билан уни таққослаб кўр, — эсига солдим Машанинг.

— Голубика меваси катта бўлган черника демак, унинг барглари ҳам пишиқроқ, — санай бошлади Маша.

— Қаранг, мевалар терлаб кетибди, — деди олдимизга югуриб келган Ромка.

— Терламаган, — дедим кулиб. — Фақат уларнинг устини мум қоплаган. Шу аломатдан сиз доим голубикани билиб олишингиз мумкин.

— Уйга қачон кетамиз? — деб қолди шу пайтда Маша.

— Чарчадингми? Бироз чида. Игнабаргли ўрмон тугаса, ўрмон ёқасига чиқамиз. У ердан уйга жуда яқин қолади, — далда бердим қизалоққа.

Болалар хурсанд бўлиб олдинга қараб чопиб кетишди.

Биз Боцман билан улар ортидан шошдик. Шу пайт қизиқ манзарага дуч келдик. Ромашкалар малиназорга кириб «ўтлаб» юришибди.

— Шуми, сизларнинг чарчаганларинг?

— Биз куч йиғаяпмиз. Ҳозир охирини еймиз ва тамом, — деди Ромка.

— Охирини эмас, охиргисини — дедим мен. — Битта малина меваси бир қанча кичик мевачалардан ташкил топган. Унинг ҳар бирида уруғ ва эт бўлади... Агар тушликни емайдиган бўлсаларинг, майли, шошилманглар, — огоҳлантирдим мен Ромашкаларни.

— Тушки овқатни еймиз, албатта еймиз!

...Бувилари бизни эшик олдида кутиб олди.

— Сизларни кутавериб чарчадим. Овқатим пишгани қачон эди. Сизлардан эса ҳа деганда дарак йўқ.

— Бувижон, қаранг, биз қанча мева йиғдик! Кисель пиширишга, ҳам пирогга солишга ҳам етади, — деди Рома мева тўла бидонни бувига узатаркан.

РОМАШКАЛАР УЙГА ҚАЙТИШДА ҚАНДАЙ ЙЎЛ АХТАРИШГАНИ

Ромашкалар билан ўрмонда қанча сайр қилмайлик, барибир улар адашиб қолишдан қўрқишарди. Айниқса Маша жуда қўрқарди. Орқамдан изма-из келишарди. Ўрмонда адашмаслик сирини уларга ўргатиш вақти келди, деб ўйладим.

— Ромашкалар, — дедим уларга, — уйимиз қайси томонда, биласизларми?

— Йўўқ, — қўрқиб кетди Маша. — Нима, адашдикми?

— Қўрқма! Боцман йўлни билади. Тўғрими, Боцман? — Ромка итнинг бошини силади.

— Боцманга, майли, ишон, лекин ўз билганингдан қолма! Шундай маталии эшитгансизларми?

— Биламиз... тиржайиб қўйишди Ромашкалар.

— Билсаларинг, унда ўрмон йўлларини эслаб қолишни ўрганамиз.

— Қандай қилиб? Қачон? — Мени саволга кўмиб юборишди Ромашкалар.

— Кечаси ётиб ухла, эртаси туриб сўйла, дейишади. Эртага бошлаймиз-да.

Тонг ҳам отди. Биз машғулотни бошладик.

— Ромашкалар, диққат қилинг! Юрган йўлингизни эслаб қолинг...

— Бу ердан земляника тергандик, — эслади Маша. — Ўшанда мен бир кружка йиғувдим. Эсингиздами?

— Бўлмасам-чи, бўлмасам-чи! Албатта эсимда. Сен уни бувингга олиб борувдинг.

— Энди мана бу иккита қайин дарахтини эслаб қолинг. Улар йўл ёқасида. Сизга йўл кўрсатиб туради. Бундайини бутун ўрмон ахтариб ҳам топа олмаймиз. Улар бир-бирларига шундай ёпишиб ўсишибдики, — болаларнинг эътиборини унга қаратдим.

Олдинроққа юрдик.

— Ана чумоли ини! — Болалар оёқни қўлга олиб чопиб кетишди.

Чумоли ини — бизнинг кузатув объектимиз (уни Ромашкалар билан илмий қилиб шундай атадик). Тез-тез келиб чумолиларнинг ҳаётини кузатамиз. Ромашкалар чумолиларга бир бўлак оқ қанд олиб келишни ҳеч эсдан чиқаришмайди. Уни ин ёнига қўйиб, ўзимиз сайр қилгани кетамиз, қайтиб келиб қарасак — қанд йўқ. Демак, зиёфатимиз уларга манзур.

Яна бироз олдинга юрдик ва болаларга дедим:

— Энди, болалар, қани Боцман иккимизни уйимизга бошлаб боринг.

— Сиз айтиб қўйманг, фақат.

— Чумоли ини... тўнкача, унда бироз ўтирган эдик... йўлдаги қайин дарахтлари... земляника сероб майдон... Ва биз уйдамиз...

— Балли, болалар! Энди йўлни қуёшга қараб аниқлашни ўргатаман. Ахир, қуёш йўлни аниқлашда энг ишончли мўлжал. Қуёш ҳозир қаерда? — сўрайман Ромашкалардан.

— Қуёшми? Уйимиз устида, — жавоб қилишади улар.

— Энди диққат қилиб эшитинг. Агар биз уйимизга қарасак, унда қуёш нури тўппатўғри кўзимизга тушади. Агар ўрмонга қарасак, унда қуёш гарданимизни иситади. Тўғри айтаяпманми, Рома?

— Тўғри, — деди Рома ва тўрт томонга ўгирилиб гарданини ёки бурнини қуёшга тўғирлай бошлайди.

— Ўрмонга борганимизда қуёш орқамизда бўлади. Уйга қайтаётганимизда эса, юзимизга тушади. Фақат бу ерда битта мураккаблик бор. Эҳтимол, ўзингиз сезгандирсиз, қуёш бир жойда турмайди, осмон бўйлаб юради. Эрталаб дарё томондан кўтарилиб чиқади, туш пайтида уйимиз устида бўлади, кечки пайт эса ўрмон ортига яширинади. Демак, ўрмонда узоқ вақт қолиб кетсак, қуёш жойини ўзгартириб, ҳатто қайтаётганимизда унинг нури ўнг кўзимизга тушиши мумкин. Ҳаммасига тушундингларми?

— Тушунишга тушундик. Фақат уйга йўлни қандай топамиз? — ишонқирамай деди Рома.

— Топасиз, албатта топасиз! Ҳаво очиқ пайтида қуёш сизни доғда қолдирмайди.

Ўрмон йўлини эслаб қолиш ва қуёшга қараб йўлни аниқлашни тушуниб олдингизми! Албатта буни билиб олиш ҳаётда керак бўлади.

Ўрмонда адашиб қолмасликнинг яна қандай усуллари бор!

Агар билмасангиз, катта ёшдагилардан сўраб билиб олинг.

ФИУ—ТИУ—ЛИУ

Ромашкалар билан бизнинг эски — роса қадимги танишимиз — забардаст эман дарахти бор. Ромашкаларнинг фикрича, у минг ёшда. Аммо, менингча, дарахт икки—уч юз ёш атрофида кичикроқ. Кичик яйловнинг қоқ ўртасида чирой тўкиб, шахобатли бўлиб турибди. Унинг шохлари кимларни яшириб турмайди, кимларга бошпаналик қилмайди, кимларни у боқмайди дейсиз!

Биз унинг оёғи остига ўтириб олиб, барглар шилдирашига, қушлар жўрига қулоқ тутамиз. Баъзида шохлар орасида олмахоннинг думи кўриниб қолади, сичқон лип этиб ўтиб кетади. Маҳаллий аҳолининг гапига қараганда куз пайтида эманга ёввойи чўчқалар ҳам келиб дуб ёнғоғини (уни чўчқаёнғоқ деб ҳам аташади — Т. Қ.) териб еб мазза қилишади.

— Эшитаяпсизларми, мушук миёвлаяпти, — деб қолди бирдан Маша офтобнинг тушки иссиғидан қочиб эман соясида ўтирганимизда.

— Уф, бу Васка-ку. Яна қушларни ов қилаяпти! — аччиғланди Ромка.

— Бу унинг овози эмас, — Васянинг ёнини олмоқчи бўлдим.

— Йўқ, бу ўша, — баҳслашди Ромка.

Шу пайт ростакам мушук овози эшитилди.

— Айтдим-ку, — хурсанд бўлиб кетди бола. Биз овоз чиқаётган дарахт олдига келдик. Қарасак: Васка. У шохга осилиб турганича жон-жаҳди билан миёвларди. Қайин баргидан эса яна бошқа товуш ҳам тараларди — мушукникига жуда ўхшаш. Ромашкалар ҳеч нимага тушунмай менга қарашди.

— Бу зарғалдоқ. Унинг уяси шу яқин атрофда, безовта бўлаяпти. — Тўсатдан мушук осилиб турган шох қаттиқ тебраниб кетди ва... Васка чинқирганича ерга «шалоп» этиб тушди. Айрилишда иккита ингичка шохчага ўрнаштириб қўйилган уяни кўриб қолдик.

— Уя! Уя! Қаранг! — қувониб кетишди болалар. — Худди саватга ўхшайди.

— Моҳирона ясалган ва усталик билан яшириб қўйилган.

Дарров кўриб бўлмайди. Васкага раҳмат, бизга ёрдам қилди. Энди сал нарироққа ўтайлик, эҳтимол, эгалари келиб қолар.

Узоқ кутмадик.

Аввалига қанотлари ва думи қора, қолган ҳаммаёғи сап-сариқ бўлган эркаги учиб келди. Ундан кейин кўкрак томони олабула ялтироқ ва орқа томони кўкимтир урғочиси... Ғазаблари қайнади. Ҳаммаси жойидами? Текшириб кўришди ва яна учиб кетишди.

— Қандай чиройли-я! — ҳайратланишди Ромашкалар. — Каттагина экан.

— Чумчуқдан ва ҳатто чуғурчуқдан ҳам бироз каттароқ. Сизлар чуғурчуқни кўрганмисизлар?

— Баҳорда кўрган эдик. Дадамлар дарахтга уя осиб қўйдилар. Улар учиб келишди — ойнадан кузатганмиз.

— Қани айтинг-чи, зарғалдоққа қараётганларингда нимани кўрдинглар?

— Ҳаммаёғи сап-сариқ, думи билан қанотлари қоп-қора, —жавоб қилди иккалалари учун Маша.

— Демак, қуш патларини сездингиз? Унинг овозини эслаб қолдингизми?

— Мушукникига ўхшайди. Ёқимсиз.

— Баҳорда сен бундай демовдинг, Рома! Эркагининг овози най овозига ўхшайди — фиу-тиу-лиу, фиу-тиу-лиу. Мен унга ўхшаб чиройли қилиб сайрай олмайман. Қани айтинглар-чи, яна нимани сездинглар? Масалан, тумшуғи қанақа экан?

— Тумшуғини кўра олмадик. У жуда тез учиб кетди.

— Зарғалдоқ — жуда эҳтиёткор қуш. Омадларинг келибди деса бўлади. Қушларни кузатиш жуда қийин. Бунинг учун эътиборли, чидамли, ҳушёр бўлиш ва яна қушларни кузатишни билиш зарур.

— Қандай қилиб? Биз ҳам ўрганмоқчимиз, — Романинг кўзи чақнаб кетди.

— Бу ҳақда мавруди келганда сўзлаб бераман... Ҳозир эса сизлар бориб қушларнинг...

— Қушларнинг расмини чизамиз-а? Топдимми?

— Топдинг. Кейин чизган расмларингни биргалашиб кўрамиз. Розимисизлар?

— Албатта, розимиз!

Зарғалдоқнинг эркаги билан урғочисини фарқланг. Уларнинг қайси бири сизга кўпроқ ёқди! Нима сабабдан! Диққат қилиб қаранг уларнинг тумшуғи қандай экан (узунми ёки калта, энлими ёки энсиз)!

Улар қандай сайрашини эслаб қолдингизми! Бу қушлар баҳор пайтида қанақа товуш чиқаришларини бир неча бор қайтаринг. Най овозини эшитганмисиз! Яна қандай қушларни биласиз! Номини айтинг.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

ЦСКА—«Кубань» матчи билан биринчи лига коллективлари навбатдаги турни якунладилар. Унда ҳисоб очилмади — 0:0. Бу дуранг армиячиларнинг кучли бешликдан ўрин олишларини таъминлади. Ўз навбатида «Кубань» ҳам бир неча поғона кўтарилиб олди.

Эртага биринчи лигада навбатдаги тур учрашувлари ўтказилади. Сафарда икки бор куч синашиб, тўрт очкони бой берган пахтакорчилар 18-ўринга тушиб кетишди. Гарчи уларнинг аҳволи анчагина мураккаблашган бўлса-да, аммо яна юқорига кўтарилиш учун имконият йўқ эмас. Масалан, ҳамюртларимиз биринчи лигада карвонбошилик қилаётган Ставрополнинг «Динамо» командасидан етти очко орқада боришаяпти. Демак, ҳар бир ютуқ коллективнинг мавқеига ижобий таъсир кўрсатиши аниқ. Шундай экан, улар ўз майдонларида Ярославлнинг «Шинник» ва Симферополнинг «Таврия» клублари билан бўладиган галдаги учрашувларда ғалаба қозонишлари шарт.

ВЕЛОПОЙГА

Бу йил Чехословакиядан бошланган Тинчлик пойгаси кундан-кун қизиб бораяпти. Мусобақа қатнашчилари учинчи босқичда баҳслашдилар. Улар Банска-Бистрицадан йўлга чиқиб, Дубница шаҳрига етиб келишди. 162 километрни ташкил этадиган бу босқичда полшалик велосипедчи З. Спрух марра чизиғини биринчи бўлиб босиб ўтди. У мазкур масофада 3 соат 45 минуту 39 секунд натижа кўрсатди. Голландиялик Т. Кордес ва ғарбий германиялик Р. Ленерт ундан кейинги икки ўринни эгаллашди.

Бу босқич мусобақаларидан сўнг шахсий биринчиликда пешқадам ўзгарди. Болгариялик моҳир спортчи С. Станчев якка карвонбоши бўлиб олди.

Командалар баҳсида эса ўзгариш бўлмади. Чехословакия велосипедчилари рақибларидан анча илгарилаб олдилар. Анъанавий велопойғанинг доимий ғолиблари ГДР ва СССР терма командалари эса олтинчи-еттинчи ўринда боришаяпти.

ХОККЕЙ

СССР клублар терма командаси шу кунларда Францияда меҳмон бўлиб турибди. Асосан «Сокол» (Киев), «Трактор» (Челябинск) ва «Автомобилист» (Свердловск) клубларининг кучли ўйинчиларидан ташкил топган командамиз Парижда ўртоқлик учрашуви ўтказди. Мамлакатимиз вакиллари Чехословакия хоккейчилари устидан 5:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Олий лигада бир савол кўндаланг турибди: қайси коллектив СССР чемпиони бўлади? ЦСКАми ёки Риганинг «Динамо» командасими? Куни кеча мазкур клублар учинчи бор куч синашдилар. 4:2 ҳисобида армиячиларнинг қўли баланд келди. Улар шу тариқа умумий ҳисобда олдинга чиқиб олдилар, яъни икки марта зафар қучиб, бир учрашувни бой беришди.

Бронза медаллари тақдири эса ҳал бўлди, учинчи учрашувни ўтказишга ҳожат қолмади. Негаки, Москва динамочилари ўз ҳамшаҳарлари — «Крылья Советов» хоккейчиларини икки марта енгишди — 6:5, 5:3. Бу уларнинг мамлакат чемпионатининг бронза медалларини қўлга киритишларини таъминлади.

РЕГБИ

Тошкентнинг «Звезда» командаси олий лига мусобақаларида бу йил биринчи марта қатнашмоқда. Улар ҳозиргача ўтказилган етти учрашувнинг иккитасини ютиб, бештасини бой беришди ва ўн бир очко тўплашди.

«Звезда» командаси кучли ўн икки коллектив орасида тўққизинчи ўринда бормоқда.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

15 МАЙ, ЯКШАНБА

● МТ I

8.30 Янгиликлар.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.30 **«Кимки отнинг расмини чизса...».** Ҳужжатли фильм премьераси (Ғарбий Сибирь кинохроника студияси).
9.50 «Спортлото» тиражи.
10.00 «Будильник».
10.30 **«Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».**
11.30 «Тонгги почта». Музикали кўрсатув.
12.20 **«Ҳодисалар тўғрисидаги маълумотдан бир неча сатр».** Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Экран»).
13.05 «Музикали кисок».
13.35 «Қишлоқ янгиликлари».
14.35 «Здоровье».
15.20 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Ердаги ҳаёт». Телевизион илмий-оммабоп фильм (Англия). 11-фильм.
16.20 «Сиз бунга қодирсиз».
17.05 Эртак ҳузурида меҳмонда. «Буратино саргузаштлари». Телевизион бадиий фильм 1-серия.
18.30 **«Халқаро панорама».**
19.10 «Телефильм: бугун ва эртага».
20.20 **«Жек Восьмеркин — «американлик».** Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
21.30 **«Время».**
22.05 **Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан.** «Қайта қуриш ва маданият. Ноширлар ва китобхонлар». 2-кўрсатув.
23.05 «Бахтли парвоз». Эстрада программаси.
23.55 Тинчлик велопойгаси. Польшадан кўрсатилади.
00.25 Янгиликлар.

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг! **«Тафаккур» программаси**
8.45 «Сиз яратган боғ».
9.20 Янка Купала поэзияси.
10.10 **«Уфқ».** Киноальманах.
10.55 Портретлар. А. И. Герцен.
11.40 «Совринни кучугимга беринг». Ҳужжатли фильм.
11.50 «Ўқитувчи дарсига». В. Ф. Шаталов сабоқлари. 1-кўрсатув.
12.20 «Оламга саёҳат».
13.25 Ажойиб кишилар ҳаёти. Астрономлар Д. М. Перевощиков, А. А. Михайлов, А. Б. Северний.
14.25 «Давлат чегараси». Телевизион бадиий фильм. 6-фильм — «Ғалаба остонасида». 1 ва 2-сериялар.
16.40 Бир актёр театри. Л. Филатов. Ҳажвий эртак.
17.35 «Елабуга». Қадимий рус шаҳри ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
17.45 Икки марта Қизил Байроқ орденли А. Александров номли Совет Армияси академик ашула ва рақс ансамбли ҳузурида меҳмонда.
19.25 Мультфильмлар.
20.10 «Ватаннинг қадрдон кишилари» туркумидан. **«Грибоедов канали, 9-уй».** Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Давлат академик «Березка» хореографик ансамблининг концерти.
21.30 **«Время».**
22.05 Гандбол. Европа чемпионлари кубоги. Эркаклар. Финал. МАСК — «Тусем» (ГФР). МАСК универсал спорт залидан кўрсатилади
22.40 Янгиликлар.
22.45 «Иллюзион». Г. Александров фильмлари. «Волга — Волга» («Мосфильм». 1938 й.).

● ЎзТВ

8.30 **«Ассалому алайкум».** Информацион-музикали программа.
10.00 **«Абхазия дурдонаси».** Телефильм премьераси.
10.20 «Биргаликда куйлаймиз». Қ. Кенжаев, П. Мўмин. «Тинчликни куйлаймиз» (такрор.).
10.40 «Ёш спортчи мактаби». 1. «Шахмат мактаби». 2. «Футбол ўйнашни ўрганинг».
11.30 «Тошкентнинг истиқболи» (такрор).
12.20 «Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ».
13.20 «Қувноқ стартлар». Самарқанд область 16-мактабнинг «Зафар» ва Наманган область 11-мактабнинг «Умид» командалари учрашадилар.
14.10 «Ота-оналар университети».
14.40 Реклама. «Спортлото» — миллионлар ўйини».

* * *

17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Шинник» (Ярославль). 2-тайм. «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади.
18.45 Мактаб ўқувчилари учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим».
19.30 «Санъат олами». Ўзбекистонда архитектура кунлари (рус.).
20.00 **«Ахборот»** (рус.).
20.20 «Кристаллар». Телефильм.
20.30 **«Ахборот».**
20.50 «Шодлик» ашула ва рақс ансамблининг концерти.
21.30 Москва. **«Время».**
22.05 **«Ахборот»** танқид қилган эди...»
22.15 «Қалб наволари». ЎзССР халқ артисти Ғуломжон Ёқубов куйлайди.
23.15 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

18.55 «Новинки» киноклуби.
20.15 «Полиция қидиряпти...» Д. Ленц ҳикояси асосида телеинсценировка (рус.).
21.00 «Халқ ижодиёти». «Жаштик» вокал чолғу ансамблининг концерти.
21.30 Москва. **«Время».**
22.05 «Талваса». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (рус.).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р.—16629. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 1996. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12